

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2023 ОНЫ ХАВРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

2023 ОНЫ 6 ДУГААР САРЫН 30-НЫ ӨДӨР, БААСАН ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЭЛТЭС

*Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дараах
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.*

НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА
2023 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр, Баасан гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга	1
Хуралдааны товч тэмдэглэл:	2 - 39
Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:	40 - 154

1.	“Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр батлах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /Засгийн газар 2023.06.16-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	42 - 53
2.	Үндэсний их баяр наадмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Хөдөлмөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2023.06.23-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	53 - 65
3.	Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Амьтан, ургамал, тэдгээрийн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг улсын хилээр нэвтрүүлэх үеийн хорио цээрийн хяналт, шалгалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.06.19-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	66 - 88
4.	Эмийн үнийн өсөлтийн шалтгаан, нөхцөлийг хянан шалгах асуудлаар “Хянан шалгах түр хороо байгуулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Чинбүрэн нарын 28 гишүүн 2023.06.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн/	88 - 89
5.	Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.10.15-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг, үргэлжилнэ/	89 - 92
6.	Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөл болон Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.06.24-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	93 - 121
7.	Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.06.24-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	122 - 150
8.	Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл /Засгийн газар 2021.06.24-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	150 - 154

ХУРАЛДААНЫ ТОВЧ ТЭМДЭГЛЭЛ

Зургаа.Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөл болон Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.06.24-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд Л.Энх-Амгалан, Боловсрол, шинжлэх ухааны дэд сайд Г.Ганбаяр, Боловсролын ерөнхий газрын дарга Т.Ням-Очир, Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Сургуулийн өмнөх боловсролын хэлтсийн дарга Ж.Мягмар, мөн яамны Дээд болон мэргэжлийн боловсролын бодлогын удирдлага зохицуулалтын газрын дарга Х.Тамир, Санхүү, хөрөнгө оруулалтын газрын дарга О.Хуягцогт, Боловсролын бодлого төлөвлөлтийн газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч А.Цолмон, Мэргэжлийн боловсрол сургалтын хэлтсийн дарга А.Халиунаа, Хууль, эрх зүйн хэлтсийн ахлах шинжээч Ч.Баярмаа, Боловсролын нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын шинжээч Ж.Нарантуяа, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын орон тооны бус зөвлөх Д.Билгүүдэй, Боловсрол судалгааны үндэсний хүрээлэнгийн секторын эрхлэгч У.Туяа, Шинжлэх ухааны академийн Философийн хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний ажилтан, шинжлэх ухааны доктор, профессор Ш.Ариунаа, Монгол Улсын Боловсролын их сургуулийн багш Э.Чойсүрэн, Монголын боловсрол, шинжлэх ухааны үйлдвэрчний эвлэлийн холбооны дарга З.Цогтгэрэл, Монголын хувийн хэвшлийн бага, дунд сургуулиудын холбооны тэргүүн Н.Номин, Хувийн цэцэрлэгийн үүсгэн байгуулагчдын холбооны тэргүүн А.Цэнгэл, “Бүх нийтийн боловсролын төлөө” Иргэний нийгмийн үндэсний эвслийн ерөнхий зохицуулагч Д.Тунгалаг нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын дарга Н.Мягмар, мөн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Б.Баярмаа, Р.Болормаа, Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн дарга Д.Энхбат, мөн хэлтсийн Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Л.Лхагвасүрэн, референт А.Хонгорзул нар байлцав.

Төслийг анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооноос гаргасан санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Ч.Ундрам танилцуулав.

Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн С.Чинзориг, О.Цогтгэрэл, С.Ганбаатар нарын тавьсан асуултад ажлын хэсгийн ахлагч, Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Дамдинням, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд Л.Энх-Амгалан нар хариулж, тайлбар хийв.

Улсын Их Хурлын гишүүн С.Чинзориг үг хэлж, Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Учрал Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.10-т заасны дагуу санал хураалтад оролцох боломжгүйг хуралдаан даргалагчид мэдэгдэв.

Боловсролын ерөнхий хуультай хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн талаар боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

**Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооны
дэмжсэн санал:**

Л.Мөнхбаатар: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Дамдинням, Г.Амартүвшин, Ё.Баатарбилэг, Э.Батшугар, Б.Баярсайхан, Х.Булгантуяа, Х.Ганхуяг, Б.Жаргалмаа, Ц.Мөнх-Оргил, Г.Мөнхцэцэг, Ц.Мөнхцэцэг, Б.Пүрэвдорж, Ч.Ундрам, С.Чинзориг, Т.Энхтүвшин /цаашид “Ажлын хэсэг” гэх/ нарын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1.1.Энэ хуулийн зорилт нь дээд боловсролын удирдлага, зохион байгуулалт, сургалт, судалгаа, санхүүжилт, эдгээртэй холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	28
Татгалзсан:	12
Бүгд:	40
70.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.	

2.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“2.1.Дээд боловсролын зорилго нь нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулах, дэвшилтэт шинэ санаа, судалгаа, инновацыг хөгжүүлэх, бүтээлчээр ашиглах, олон соёлын орчинд ажиллаж амьдрах чадвартай, ёс суртахуунтай иргэн бэлтгэхэд оршино.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	25
Татгалзсан:	15
Бүгд:	40
62.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.	

3.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийн “Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хууль,” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 28
Татгалзсан: 12
Бүгд: 40
70.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

4.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1 дэх заалтын “дээд боловсролын” гэсний дараа “сургалтын байгууллагын” гэж, 4.1.3 дахь заалтын “төлбөр” гэсний дараа “судалгааны болон” гэж нэмж, 4.1.1 дэх заалтын “дипломын” гэснийг “дэд бакалаврын” гэж 4.1.2 дахь заалтын “магистр, докторын хөтөлбөрийн сургалтыг” гэснийг “магистрын болон докторын сургалтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг” гэж, 4.1.4 дэх заалтын “олгогдох” гэснийг “суралцагчид олгох” гэж өөрчилж, 4.1.5 4.1.6 дахь заалтыг төслөөс хасаж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 4.1.7-4.1.10 дахь заалт нэмэх:

“4.1.7.“сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлт” гэж дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчийн сурлагын амжилт, төлбөрийн чадамжийг тооцож төлбөрөөс тодорхой хувиар чөлөөлөхийг;

4.1.8.“шаталсан сургалт” гэж боловсролын бусад түвшний хөтөлбөрийг зэрэгцсэн болон дараалсан байдлаар хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг;

4.1.9.“судалгааны грант” гэж Инновацын тухай хуулийн 3.1.7-д зааснаас гадна байгууллага, судлаачийн судалгааны ажилд зориулж иргэн, хуулийн этгээд, олон улсын байгууллагаас урьдчилан нөхцөл, болзолтой буцалтгүй олгох мөнгөн, мөнгөн бус хөрөнгийг;

4.1.10.“судалгааны их сургууль” гэж судалгааны үйл ажиллагаа эрхэлдэг, бакалавр болон ахисан түвшний сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг дээд боловсролын сургалтын байгууллагыг.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 27
Татгалзсан: 13
Бүгд: 40
67.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

5.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 5 дугаар зүйл нэмэх:

“5 дугаар зүйл.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага үйл ажиллагаандаа баримтлах зарчим

5.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага үйл ажиллагаандаа Боловсролын ерөнхий хуульд зааснаас гадна дараах зарчмыг баримтална:

5.1.1.Эрдмийн эрх чөлөөг эрхэмлэх;
5.1.2.оюуны бүтээл, судалгааны ёс зүйг дээдлэх;

5.1.3.дээд боловсролын сургалтын байгууллагын бие даасан байдлыг дэмжсэн байх;

5.1.4.хамтын удирдлагатай, улс төр, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26

Татгалзсан: 14

Бүгд: 40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

6.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 2 дугаар бүлгийн гарчгийн “БОЛОВСРОЛЫН” гэсний дараа “СУРГАЛТЫН” гэж нэмж /цаашид тохиолдол бүрд/, төслийн 5.1 дэх хэсгийн “гэсэн ангилалтай” гэснийг, мөн зүйлийн 5.2, 5.3 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, 5.5, 5.6 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 5.7-5.9 дэх хэсэг нэмэх:

“5.5.Энэ хуулийн 5.1, 6.7-д заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллагын ангиллыг техникийн зохицуулалтад үндэслэн боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тогтооно.

5.6.Цэрэг, цагдаагийн мэргэжлийн чиглэлийн сургалтын үйл ажиллагааг Боловсролын ерөнхий хуулийн 3.1.19-д заасан төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага эрхэлнэ.

5.7.Энэ хуулийн 5.1, 6.7-д заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллагад тавих техникийн зохицуулалтыг Засгийн газар батална.

5.8.Консерватор нь ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, техникийн болон дээд боловсрол эзэмшүүлэх шаталсан сургалттай хөгжмийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага байна.

5.9.Технологийн коллеж нь бүрэн дунд боловсрол, техникийн болон дээд боловсролын шаталсан сургалттай, дэд бакалавр, бакалаврын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг дээд боловсролын сургалтын байгууллага байна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 24

Татгалзсан: 16

Бүгд: 40

60.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

7.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, 6.4, 6.6 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, 6.1, 6.5 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 6.7-6.11 дэх хэсэг нэмэх:

“6.1.Их сургууль нь дэд бакалавр, бакалавр, магистр, докторын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг сургалт, судалгаа, туршилт-үйлдвэрлэлийн байгууллага байна.

6.5.Их сургууль нь харьяалалтай коллеж, технологийн коллеж, политехник коллеж, мэргэжлийн боловсролын сургууль, судалгааны лаборатори, төв, хүрээлэн, ахлах сургууль, дадлагын баазтай байж болно.

6.7.Их сургуулийг үйл ажиллагааны хүрээ, сургалт, судалгааны чиглэл, сургалтын хөтөлбөр, суралцагч, төгсөгчийн тоо, холбогдох бусад үзүүлэлтэд үндэслэн судалгааны, сургалтын, мэргэжлийн гэж ангилна.

6.8.Их сургууль нь сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор байж болно.

6.9.Багш бэлтгэх их сургууль нь харьяалалдаа цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуультай байж болно.

6.10.Соёл, урлаг, цэргийн мэргэжлийн чиглэлээр сургалтын үйл ажиллагаа эрхэлдэг их сургууль нь бүрэн дунд сургуультай /6-12 дугаар анги/ байж болно.

6.11.Судалгааны их сургуулийг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал хуулиар байгуулна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 27

Татгалзсан: 13

Бүгд: 40

67.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

8.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн “бакалаврын сургалт эрхлэх эрх бүхий сургалтын” гэснийг “дэд бакалавр, бакалавр, магистрын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг сургалт, судалгааны” гэж, 7.4 дэх хэсгийн “боловсрол, сургалтын байгууллагатай” гэснийг “боловсролын сургууль, ахлах сургуультай” гэж өөрчилж, 7.2, 7.3, 7.5 дахь хэсгийг төслөөс хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 27

Татгалзсан: 13

Бүгд: 40

67.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

9.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1, 8.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, 8.2 дахь хэсгийг төслөөс хасах:

“8.1.Коллеж нь дэд бакалавр, бакалавр, магистрын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг сургалт-судалгаа, сургалт-үйлдвэрлэлийн байгууллага байна.

8.3.Коллеж нь харьяалалдаа политехник коллеж, мэргэжлийн боловсролын сургууль, ахлах сургуультай байж болно.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26

Татгалзсан: 14

Бүгд: 40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

10.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “зөвшөөрөл” гэсний өмнөх “, тусгай” гэснийг хасаж, 9.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“9.3.Төрийн бус өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрснөөр харьяаллын сургуульд байгуулна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	27
Татгалзсан:	13
Бүгд:	40

67.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

11.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “Эрдмийн зөвлөл,” гэсний дараа “Хөтөлбөрийн хороо,” гэж, 10.3 дахь хэсгийн “Эрдмийн” гэсний дараа “зөвлөл болон хөтөлбөрийн хороо,” гэж нэмж, төслийн 10.5 дахь хэсгийн “Төрийн өмчийн” гэснийг, мөн зүйлийн 10.4, 10.6, 10.7, 10.9, 10.11, 10.15 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, 10.14 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 10.16-10.18 дахь хэсэг нэмэх:

“10.14.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь дотуур байртай байж болно. Дотуур байранд тавих шаардлагыг стандарт, техникийн зохицуулалтаар тогтооно.

10.16.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь сургалтын хөтөлбөр боловсруулах, үнэлэх, сайжруулах дүгнэлт, санал гаргах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус Хөтөлбөрийн хороотой байна.

10.17.Энэ хуулийн 10.5-д заасан их сургуулийн эмнэлэг нь эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ, сургалт-эрдэм шинжилгээний үйл ажиллагаа эрхэлж болно.

10.18.Энэ хуулийн 9.2-т заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь цэрэг, цагдаагийн тогтолцоонд хамаарах анги, байгууллага, цэргийн байртай байна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Энхболд үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн:	24
Татгалзсан:	16
Бүгд:	40

60.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

12.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 11 дүгээр зүйлийг 18 дугаар зүйл болгон шилжүүлж, доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“18 дугаар зүйл.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын элсэлт

18.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын дэд бакалавр, бакалаврын хөтөлбөрт бүрэн дунд боловсрол эзэмшсэн, элсэлтийн шаардлага хангасан хүнийг элсүүлнэ.

18.2. Политехник коллеж, шаталсан сургалттай дээд боловсролын сургалтын байгууллагын төгсөгч тухайн мэргэжлийн чиглэлээр дэд бакалавр, бакалаврын хөтөлбөрт элсэхэд энэ хуулийн 18.1 дэх хэсэг хамаарахгүй.

18.3. Боловсролын ерөнхий хуулийн 17.8, энэ хуулийн 18.8-д заасан үнэлгээ, элсэлтийн шалгалт зохион байгуулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

18.4. Дэд бакалавр, бакалаврын хөтөлбөрт элсэгчийн элсэлтийн шалгалтын босго оноог өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн ижил хэмжээгээр тогтооно.

18.5. Элсэлтийн шалгалтын босго оноог шинэчлэхэд өмнөх босго оноог бууруулахгүйгээр тогтооно.

18.6. Дээд боловсролын сургалтын байгууллага мэргэжил эзэмшихэд шаардагдах мэдлэг, ур чадварыг харгалзан элсэлтийн нэмэлт шалгалт зохион байгуулж болно.

18.7. Ахисан түвшний сургалтад элсэгч, суралцагчид тавих шаардлага, элсэлтийн шалгалтыг сургуулийн дотоод журмаар зохицуулна.

18.8. Элсэлтийн шалгалтын зохион байгуулалт, үнэлгээний арга зүйг олон улсын чиг хандлагад нийцүүлнэ.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	28
Татгалзсан:	12
Бүгд:	40

70.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

13. Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 12 дугаар зүйлийн гарчгийн “Чанарын баталгаажуулалт” гэсний өмнө “Дээд боловсролын” гэж нэмж, 12.1 дэх хэсгийн “үйл ажиллагааны” гэснийг, мөн зүйлийн 12.5, 12.6, 12.9, 12.12 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төслийн 12.8 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 12.13-12.18 дахь хэсэг нэмэх:

“12.8. Дээд боловсролын сургалтын байгууллага, Боловсролын ерөнхий хуулийн 12.4, энэ хуулийн 12.16-д заасан хөтөлбөр, тэргүүлэх, эрэлттэй мэргэжлийн сургалтын хөтөлбөрийг 5 жил тутамд магадлан итгэмжилнэ.

12.13. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын үндэсний эрэмбэ, чансаа, хөтөлбөрийн чанарыг энэ хуулийн 12.18-д заасан цахим сангийн мэдээлэлд үндэслэн олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээний байгууллагатай хамтран хоёр жил тутам тогтоон олон нийтэд мэдээлнэ.

12.14. Энэ хуулийн 12.13-т заасан хөндлөнгийн үнэлгээ зохион байгуулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

12.15. Анагаах ухааны мэргэжлийн чиглэлийн сургалтын хөтөлбөрийг заавал магадлан итгэмжилнэ.

12.16.Хөтөлбөрийн магадлан итгэмжлэл, дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эрэмбэ, чансааны үзүүлэлт тухайн байгууллагын суралцагчид хуульд заасан дэмжлэг, зээл, тэтгэлэг олгох үндэслэл болно.

12.17.Дээд боловсролын цахим мэдээллийн сан нь Боловсролын ерөнхий хуулийн 48.3-т зааснаас гадна магадлан итгэмжлэл, эрдэм шинжилгээний бүтээл, санхүүжилт, иргэний гадаад улсад эзэмшсэн боловсрол, үнэлгээ, хөдөлмөр эрхлэлт зэрэг мэдээллээс бүрдэнэ.

12.18.Энэ хуулийн 12.8-д заасан хугацаагаар 3 удаа магадлан итгэмжлэл хийлгэсэн дээд боловсролын сургалтын байгууллага цаашид 10 жил тутам магадлан итгэмжлэл хийлгэнэ.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Сэргэлэн үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн:	25
Татгалзсан:	14
Бүгд:	39

64.1 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

14.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1 дэх заалтын “эрдэм шинжилгээ” гэснийг “судалгааны ажилд оролцох, бусад сургуулийн суралцагч, багштай хамтран” гэж өөрчилж, төслийн 13.1.6 дахь заалтын “баялаг болгон хувиргах” гэснийг, мөн зүйлийн 13.1.4, 13.1.7 дахь заалтыг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 13.1.10, 13.1.11 дэх заалт нэмэх:

“13.1.10.улиралд судлах багц цагийг сонгож, суралцах хугацааг төлөвлөх;
13.1.11.ижил түвшний бусад сургуулийн хичээл болон багшийг сонгон суралцах, багц цагийг дүйцүүлэх.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	13
Бүгд:	39

66.7 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

15.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 14 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 14.1.4 дэх заалт нэмэх:

“14.1.4.хууль тогтоомжид заасан сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлт эдлэх;” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	14
Бүгд:	40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

16.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн “Суралцагчийн сургалтын үнэлгээ” гэсэн 15 дугаар зүйлийг 21 дүгээр зүйл болгон шилжүүлж доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“21 дүгээр зүйл.Суралцагчийн үнэлгээ, төгсөлт

21.1.Суралцагчийн үнэлгээ нь суралцахуйн үр дүнг бататгах, бие даан суралцах үйл ажиллагаа, бүтээлч хандлагыг дэмжих, авьяас, ур чадварыг хөгжүүлж урамшуулахад чиглэнэ.

21.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын онцлогоос хамааран суралцагчийн судалгааны ажлын үр дүн, суралцаж буй мэргэжлийн чиглэлээр олон улсын тэмцээн, уралдаанд гарсан амжилтыг багц цагт тооцож болно.

21.3.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагчийн үнэлгээний үлгэрчилсэн журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

21.4.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчийн суралцахуйн үр дүнг үнэлэх үйл ажиллагааг энэ хуулийн 15.4-т заасан журмаар Боловсролын ерөнхий хуулийн 17.7-д заасан байгууллага, мэргэжлийн холбоо, ажил олгогчийн төлөөлөл хамтран хэрэгжүүлнэ.

21.5.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчид диплом олгох, хүчингүй болгох, гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагыг төгссөн төгсөгчийн дипломыг хүлээн зөвшөөрөх, бүртгэх, баталгаажуулахтай холбогдсон харилцааг Боловсролын ерөнхий хуулийн 30.1.31-д заасан журмаар зохицуулна.

21.6.Магистрын зэрэг хамгаалуулах зөвлөлийг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын дотоод журмаар, докторын зэрэг хамгаалуулах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн болон дүрмийг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	14
Бүгд:	40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

17.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийн “хичээлийг” гэснийг “хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх” гэж, “багш заана” гэснийг “байна” гэж өөрчилж, 16.3 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 16.2, 16.5 дахь хэсэг нэмэх:

“16.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш нь магистр болон түүнээс дээш боловсролын зэрэгтэй байна.

16.5.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь тухайн сургалтын байгууллагын багшийн мэргэжлийн хөгжлийг хангах журмыг баталж, хэрэгжүүлнэ.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	24
Татгалзсан:	16
Бүгд:	40

60.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

18.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 17 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 17.2.3 дахь заалт нэмэх:

“17.2.3.судалгаа, эрдэм шинжилгээний ажил гүйцэтгэх.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	27
Татгалзсан:	13
Бүгд:	40

67.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

19.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 18 дугаар зүйлд доор дурдсан 18.2 дахь хэсэг нэмж, мөн зүйлийн 18.1.4 дэх заалтыг 18.3 дахь хэсэг болгон доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“18.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багшид тухайн ажиллаж байгаа байгууллагаас дараах дэмжлэгийг үзүүлж болно:

18.2.1.орон нутаг дахь төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад ажиллаж байгаа багш, ажилтанд орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласны тэтгэмжийг 5 жил тутамд нэг удаа олгох;

18.2.2.дээд боловсролын сургалтын байгууллагын харьяа мэргэжлийн боловсролын сургууль, политехник коллежийн багшид Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын тухай хуулийн 16.1.2-т заасан тэтгэмж олгох.

18.3.Энэ хуулийн 18.2.1, 18.2.2-т заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш, ажилтны нийгмийн баталгааг хангахтай холбогдсон бусад харилцааг тухайн сургалтын байгууллагын дотоод журмаар зохицуулна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	24
Татгалзсан:	16
Бүгд:	40

60.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

20.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн “Сургалтын зохион байгуулалт” гэсэн 21 дүгээр зүйлийг 19 дүгээр зүйл болгож, төслийн 21.2. дахь хэсгийн “Магистр, докторын сургалтын” гэснийг “Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын сургалт,” гэж өөрчилж, мөн зүйлийн 21.4 дэх хэсгийг төслөөс хасаж, 21.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 21.5-21.8 дахь хэсэг нэмэх:

“21.3.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын хичээлийн жил нь улиралд хуваагдах бөгөөд 2-4 улиралтай байж болно. Суралцах хугацааг элсэлтийн шалгалттай уялдуулан сургалтын хөтөлбөр, төлөвлөгөөгөөр тогтооно.

21.5.Суралцагч элссэн мэргэжлийн чиглэлийн хөтөлбөрт суралцах хугацаанд бусад мэргэжлийн чиглэлийн хөтөлбөрт давхар суралцаж хос мэргэжил эзэмшиж болно.

21.6.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь ахисан түвшний сургалтын хөтөлбөрийг эрдэм шинжилгээний байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлж болно.

21.7.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь төгсөгчийн мэргэжлийн хөгжлийг хангах, насан туршийн суралцахуйн тогтолцоог бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

21.8.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь бие даан, эсхүл хамтран цахим сургалтын системийг бүрдүүлэн сургалт зохион байгуулж болно.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26

Татгалзсан: 14

Бүгд: 40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

21.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн “Сургалтын хөтөлбөр” гэсэн 19 дүгээр зүйлд “Сургалтын хөтөлбөрийн агуулга” гэсэн 20 дугаар зүйлийг нэгтгэн “Сургалтын хөтөлбөр, агуулга” гэсэн 20 дугаар зүйл болгож, төслийн 19.1 дэх хэсгийг төслөөс хасаж, төслийн 20.2 дахь хэсгийн “Сургалтын хөтөлбөрийн агуулга нь” гэснийг “Дэд бакалавр, бакалаврын сургалтын хөтөлбөрт” гэж өөрчилж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 19.9-19.16 дахь хэсэг нэмж, төслийн 20.3, 20.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“19.9.Сургалтын агуулгыг багц цагаар тооцох, багц цагийг дүйцүүлэх журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

19.10.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь суралцагчийн хүсэлтээр энэ хуулийн 19.2-т заасан журмын дагуу бакалавр-магистрын 150-иас, магистр-докторын 90-ээс доошгүй багц цаг бүхий нэгдмэл агуулгатай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж болно.

19.11.Энэ хуулийн 19.10-т заасан нэгдмэл хөтөлбөрөөр суралцсан төгсөгчид тухайн түвшин бүрийн боловсролын баримт бичгийг олгоно.

19.12.Бакалаврын хөтөлбөрт суралцаж 90 багц цаг судалсан боловч цаашид суралцах боломжгүй болсон суралцагчид дэд бакалаврын зэрэг олгоход тавих шаардлагыг хангасан тохиолдолд тухайн боловсролын баримт бичгийг дүйцүүлэн олгож болно.

19.13.Боловсролын ерөнхий хуулийн 3.1.4-т заасан багц цаг нь дээд боловсрол эзэмшихэд тавих шаардлага, сургалтын төлөвлөгөө, төлбөр, багшийн ажлын ачаалал зэргийг тогтоох үндэслэл болно.

19.14.Боловсролын ерөнхий хуулийн 30.1.10-д заасан дээд боловсролын мэргэжлийн чиглэл, хөтөлбөрийн индексийн жагсаалтыг 5 жил тутам шинэчлэн батална.

19.15.Сургалтын хөтөлбөрийг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллага, мэргэжлийн холбоо, ажил олгогч, төгсөгчийн төлөөллөөс бүрдсэн энэ хуулийн 10.2-т заасан хөтөлбөрийн хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

19.16.Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын төгсөгч эзэмшсэн мэргэжлийн чиглэлээр дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцахад хөтөлбөрийн агуулга, багц цаг дүйцүүлэн тооцож болно.

20.3.Дээд боловсролын түвшин нь багц цагаар хэмжигдэх дэд бакалаврын, бакалаврын, магистрын, докторын зэрэгтэй байна.

20.4.Багц цагийн хэмжээ нь дэд бакалаврын зэрэгт 90 багц цагаас доошгүй, бакалаврын зэрэгт 120 багц цагаас доошгүй, магистрын зэрэгт 30 багц цагаас доошгүй, докторын зэрэгт 60 багц цагаас доошгүй байна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	22
Татгалзсан:	18
Бүгд:	40

55.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

22.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төсөлд “ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭ ИННОВАЦИ” гэсэн ТАВДУГААР БҮЛЭГ нэмж, төслийн 22 дугаар зүйлийг тус бүлэгт хамааруулан, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 22.8 дахь хэсэг нэмэх:

“22.8.Их сургууль салбар дундын судалгааны нээлттэй лаборатори болон технологийн туршилт, зүгшрүүлэлтийн нэгдсэн сүлжээг байгуулж ажиллуулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	25
Татгалзсан:	15
Бүгд:	40

62.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

23.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 23 дугаар зүйл нэмэх:

“23 дугаар зүйл.Судалгааны ёс зүй

“23.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш, суралцагчийн эрдэм шинжилгээний бүтээлийн нэгдсэн мэдээллийн сангийн бүртгэл, мэдээлэл солилцох, хадгалах, хамгаалах, баяжуулах, ашиглахтай холбогдох үйл ажиллагааг Шинжлэх ухаан, технологийн сан хариуцна.

23.2.Судалгааны ажлын хуулбарлалтыг шалгах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

23.3.Дээд боловсролын судалгааны ёс зүйг Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.4-д заасан судалгааны ёс зүйн дэд хороо хариуцна.

23.4.Энэ хуулийн 23.3-т заасан дэд хороо нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

23.4.1.судалгааны ажилд оюуны өмч, зохиогчийн эрхийг зөрчихгүй байх, зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх талаар дээд боловсролын сургалтын байгууллагад мөрдөх журам, заавар, зөвлөмж боловсруулах, батлах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

23.4.2.судлаачийн ёс зүйн зөрчлийн талаарх гомдлыг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хянан хэлэлцэх, хуульд заасан журмын дагуу шийдвэрлэх.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26
Татгалзсан: 14
Бүгд: 40
65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

24.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 5 дугаар бүлгийг 6 дугаар бүлэг болгож, төслийн 23.1 дэх хэсгийн “боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага байх бөгөөд” гэснийг хасаж, 23.1.4 дэх заалтын “зэрэг” гэсний дараа “, цол” гэж нэмж, мөн зүйлийн 23.1.3 дахь заалтыг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 23.1, 23.3, 23.4 дэх хэсэг нэмэх:

“23.1.Дээд боловсролын удирдлага нь Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.1-д заасан байгууллагаас бүрдэнэ.

23.3.Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь хөрөнгийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх нэгжтэй байж болно.

23.4.Энэ хуулийн 23.3-т заасан нэгжийг Засгийн газар байгуулж, бүтэц, ажиллах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 27
Татгалзсан: 13
Бүгд: 40
67.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

25.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 24 дүгээр зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“24 дүгээр зүйл. Дээд боловсролын зөвлөл

24.1.Дээд боловсролын салбарт Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.4-д заасан мэргэжлийн зөвлөл нь Дээд боловсролын зөвлөл байна.

24.2.Дээд боловсролын зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/ нь дээд боловсролын удирдлага, зохион байгуулалт, сургалт, судалгааны үйл ажиллагаа, үр дүнг хэлэлцэх, санал зөвлөмж гаргах, оролцогч талуудын оролцоо, хамтын ажиллагааг дэмжих чиг үүрэг бүхий орон тооны бус байгууллага байна.

24.3.Зөвлөл нь төрийн, дээд боловсролын сургалтын байгууллага, эрдэм шинжилгээний байгууллага болон үйлдвэр, аж ахуйн нэгж, оюутны төлөөллөөс бүрдсэн 15 гишүүнтэй байна.

24.4.Зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрмийг Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.6-д заасны дагуу боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	14
Бүгд:	40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

26.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 25 дугаар зүйлийн 25.4-25.7, 25.9 дэх хэсгийг төслөөс хасаж, мөн зүйлийн 25.10-25.13 дахь хэсэг нэмж, 25.2, 25.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“25.2.Удирдах зөвлөл нь эцсийн өмчлөгч буюу үүсгэн байгуулагч, тухайн сургуулийн багш, суралцагч, төгсөгч, ажил олгогчийн төлөөлөл бүхий 15 хүний бүрэлдэхүүнтэй байна.

25.3.Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөлд үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл найм, багшийн төлөөлөл гурав, төгсөгч, ажил олгогчийн төлөөлөл гурав, суралцагчийн төлөөлөл нэг байна.

25.10.Төрийн бус өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн энэ хуулийн 25.3-т заасан төлөөллийн оролцоог хангасан байна.

25.11.Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага дундын удирдах зөвлөл байгуулж болно. Энэ тохиолдолд энэ хуулийн 25.3-д заасан төлөөллийг оролцуулсан байна.

25.12.Энэ хуулийн 25.11-д заасан Удирдах зөвлөл байгуулах тохиолдолд зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрмийг Засгийн газар батална.

25.13.Энэ хуулийн 25.1-д заасан Удирдах зөвлөлийн даргыг сонгох, гишүүнээр ажиллах, бүрэн эрхийн хугацаа дуусгавар болгох, дарга, гишүүнийг эргүүлэн татахтай холбогдох харилцааг зохицуулах нийтлэг дүрмийг боловсролын асуудлаар эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн С.Чинзориг, Л.Энх-Амгалан нар үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн:	24
Татгалзсан:	16
Бүгд:	40

60.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

27.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.1.4 дэх заалтын “журмын дагуу” гэсний дараа “төрөөс хараат бусаар” гэж нэмж, 26.1.10 дахь заалт, 26.3, 26.4 дэх хэсгийг төслөөс хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 23

Татгалзсан: 17

Бүгд: 40

57.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

28.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 27 дугаар зүйл нэмэх:

“27 дугаар зүйл.Эрдмийн зөвлөл

27.1.Эрдмийн зөвлөл нь 21-ээс доошгүй гишүүнээс бүрдэх бөгөөд гишүүнээр эрдмийн зэрэг, цолтой багшийг үндсэн орон тооны нийт багш нарын төлөөллөөс сонгоно.

27.2.Эрдмийн зөвлөл нь доор дурдсан чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

27.2.1.сургалт, судалгааны чиглэлийг тогтоох, хэрэгжилтийн үр дүнг хэлэлцэх, дүгнэлт гаргах;

27.2.2.дэд профессор, профессор, хүндэт цол олгох;

27.2.3.судалгааны төсөл болон ахисан түвшний сургалт судалгааны үр дүнг хэлэлцэх, дүгнэх;

27.3.Эрдмийн зөвлөлийн үйл ажиллагаатай холбогдох бусад харилцааг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын Эрдмийн зөвлөлийн үйл ажиллагааны журмаар зохицуулна.

27.4.Эрдмийн зөвлөл нь сургалт, эрдэм шинжилгээний бодлого, үйл ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлох чиг үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөл байна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25

Татгалзсан: 15

Бүгд: 40

62.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

29.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, 27.4 дэх хэсгийн “цагдаа, аюулгүй байдлын” гэснийг “цагдаагийн” гэж, “хууль тогтоомжид” гэснийг “хуульд” гэж өөрчилж, мөн хэсгийн “тус тус” гэснийг хасаж, мөн зүйлийн 27.2, 27.5 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 27.7 дахь хэсэг нэмэх:

“27.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага нь дээд сургууль, коллежид захирал /цаашид “захирал” гэх/, их сургуульд ректор /цаашид “ректор” гэх/ байна.

27.7.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын гүйцэтгэх удирдлагыг сонгон шалгаруулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26
Татгалзсан: 14
Бүгд: 40
65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

30.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 28.1.9 дэх заалтын “бусад харилцааг” гэсний дараа “сургуулийн” гэж нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25
Татгалзсан: 15
Бүгд: 40
62.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

31.Ажлын хэсгийн гаргасан, 29.1.1 дэх заалтын “төрөөс болон удирдах зөвлөлөөс” гэснийг “эрх бүхий этгээдийн” гэж өөрчилж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 29.2 дахь хэсэг нэмэх:

“29.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага доор дурдсан хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх үүрэгтэй:

29.2.1.олон улсад өрсөлдөх чадвартай багшлах хүний нөөцийг бэлтгэх, дэмжих;

29.2.2.онцгой авьяастай суралцагчийг дэмжих, авьяасыг хөгжүүлэх хамтарсан хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

29.2.3.дээд боловсролын сургалтын байгууллага хооронд харилцан тохиролцсон бусад хэлбэр.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 24
Татгалзсан: 16
Бүгд: 40
60.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

32.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 30.1 дэх хэсгийн “байгууллагын санхүүжилт нь” гэсний дараа “Боловсролын ерөнхий хуульд зааснаас гадна” гэж, 30.1.2 дахь заалтын “олон улсын” гэсний дараа “байгууллага” гэж нэмж, “сангуудаас татах” гэснийг “сангаас олгох” гэж өөрчилж, мөн заалтын “албан ёсны зээл” гэснийг хасаж, 30.1.4 дэх заалтын “их, дээд сургуулийн” гэснийг “дээд боловсролын сургалтын байгууллагын” гэж, “компаниас орох” гэснийг “компанийн үйл ажиллагаанаас орсон” гэж өөрчилж, 30.1.7 дахь заалтын “олсон орлого” гэсний дараа “, гэрээт ажил, үйлчилгээ, түрээс, аж ахуйн үйл ажиллагаанаас орсон орлого” гэж нэмж, 30.1.5, 30.1.6, 30.1.8 дахь заалт, 30.5 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 30.1.10-30.1.15 дахь заалт, 30.6-30.10 дахь хэсэг нэмж, төслийн 30.2, 30.3 дахь хэсгийг нэгтгэн 30.2 дахь хэсэг болгон доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“30.1.10.хүүгийн орлого;
30.1.11.байгууллагын болон судалгааны грант;
30.1.12.өрсөлдөөнт төсөл;

30.1.13.их сургуулийн эмнэлгийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнээс олгосон орлого;

30.1.14.хөрөнгө оруулалтын зээл;

30.1.15.орон нутгийн төсвийн дэмжлэг.

30.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад улсын төсвөөс дараах дэмжлэг үзүүлнэ:

30.2.1.тэргүүлэх болон эрэлттэй мэргэжлийн чиглэлээр суралцагчид олгох сургалт, судалгааны тэтгэлэг;

30.2.2.улс орны нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх ач холбогдол бүхий Засгийн газрын захиалгат судалгаа шинжилгээ, дэвшилтэт технологи дамжуулалт болон инновацын үйл ажиллагааны зардал;

30.2.3.төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эзэмшиж, ашиглаж байгаа хөрөнгийн төрийн өмчийн тогтмол зардал;

30.4.Энэ хуулийн 30.1.1-30.1.15-д заасан эх үүсвэрээс бүрдсэн орлогыг захиран зарцуулах журмыг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөл батална.”

30.6.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эндаументын сангийн бүрдүүлэлт болон зарцуулалттай холбогдох нийтлэг журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

30.7.Энэ хуулийн 5.8-д заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь хуулиар зөвшөөрсөн нийтлэг санхүүжилтийн эх үүсвэрээс гадна үйл ажиллагааны үр дүн, гүйцэтгэл, онцлогоос хамаарч улсын төсвийн нэмэлт санхүүжилтийн эх үүсвэртэй байж болох бөгөөд санхүүжүүлэх журмыг Засгийн газар батална.

30.8.Аймаг, нийслэлийн удирдлага дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчид хуульд заасан санхүүгийн дэмжлэг олгож болох бөгөөд санхүүгийн дэмжлэгийн төрөл, хэмжээ, олгох нөхцөл, журмыг тухайн аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал тогтоож, тухайн жилийн төсөвтөө тусган санхүүжүүлнэ.

30.9.Энэ хуулийн 30.2-т заасан зардлыг гүйцэтгэл, үр дүнд суурилан санхүүжүүлнэ.

30.10.Энэ хуулийн 30.2-т заасан зардлыг санхүүжүүлэх журмыг Засгийн газар батална.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн С.Чинзориг, Л.Энх-Амгалан нар үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн: 23

Татгалзсан: 17

Бүгд: 40

57.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

33.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1.2 дахь заалт, 31.2, 31.3 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 31.1.5 дахь заалт нэмэх:

“31.1.5.дээд боловсролын сургалтын байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор мөнгөн хөрөнгийн удирдлагыг оновчтой зохион байгуулах.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Туваан үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	14
Бүгд:	40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

34.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 33 дугаар зүйлийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	14
Бүгд:	40

65.0 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

35.Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн талаарх зарчмын зөрүүтэй саналын томъёолол дэмжигдсэнтэй холбогдуулан төслийн дугаарлалт, бүлэг, зүйл, хэсэг, заалтын дугаарыг агуулгын хувьд эрэмбэлэн, үг, найруулгыг жигдлэх, хууль зүйн техникийн болон бусад засварыг хийх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	23
Татгалзсан:	17
Бүгд:	40

57.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хурааж дууслаа.

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөл болон Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хороонд шилжүүлэв.

Уг асуудлыг 16 цаг 19 минутад хэлэлцэж дуусав.

ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

**Зургаа.Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн
Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөл болон Судалгааны их сургуулийн
эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслүүд
/Засгийн газар 2021.06.24-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/**

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөл болон Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулъя.

Төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Чинбатын Ундрам танилцуулна. Таныг индэрт урьж байна.

Ч.Ундрам: Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас 2021 оны 6 дугаар сарын 24-ний өдөр Улсын Их Хуралд Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн хэлэлцэх эсэх асуудлыг Улсын Их Хурал 2021 оны 6 дугаар сарын 29-ний өдрийн хуралдаанаараа хэлэлцэж, анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хороонд шилжүүлсэн билээ.

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хороо 2023 оны 6 дугаар сарын 27-ны өдрийн хуралдаанаараа Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг Монгол Улсын Их

Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлд заасны дагуу зүйл бүрээр хэлэлцэн дараах санал дүгнэлтийг Та бүхэнд танилцуулж байна.

Нэг.Дээд боловсролын байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалт, эрдмийн зөвлөл, хөтөлбөрийн хорооны бүрэлдэхүүн, чиг үүргийг тодорхойлов.

Хоёр.Дээд боловсролын чанарын баталгаажуулалт нь хөндлөнгийн үнэлгээ, магадлан итгэмжлэл, дотоод чанарын баталгаажуулалт гэсэн хэлбэртэй байхаар тусгав.

Гурав.Орон нутаг дахь төрийн өмчийн их, дээд сургуульд ажиллаж байгаа багш ажилтанд орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллах боломжийг нээж өгсөн.

Дөрөв.Боловсролын байгууллагын санхүүжилтийн эх үүсвэрийг олон талт үр ашигтай болгох, улс орны тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд нөлөө үзүүлсэн судалгааны зардлыг төрөөс санхүүжүүлэх тогтолцоог бий болгох.

Байнгын хорооны хуралдаанаар хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулах үед Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Чинбүрэн анагаахын сургуулийн суралцаж төгсөх хугацаа нь бусад мэргэжлээс илүү байдаг тул үүнийг хэрхэн зохицуулсан талаар асуулт асууж, санал хэлсэн болно.

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх тус Байнгын хорооны санал, дүгнэлт зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллыг Та бүхэнд тараасан.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооны санал, дүгнэлт, зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг Та бүхнээс хүсье.

Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Ч.Ундрам гишүүнд баярлалаа.

Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан чуулганы нэгдсэн хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя.

Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд Лувсанцэрэнгийн Энх-Амгалан, Боловсрол шинжлэх ухааны дэд сайд Ганболдын Ганбаяр, Боловсролын ерөнхий газрын дарга Төмөр-Очирын Ням-Очир, Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Сургуулийн өмнөх боловсролын хэлтсийн дарга Жадамбын Мягмар, Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Дээд болон мэргэжлийн боловсролын бодлогын удирдлага зохицуулалтын газрын дарга Хөжөөгийн Тамир, Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Санхүү, хөрөнгө оруулалтын газрын

дарга Огнонгийн Хуягцогт, Боловсрол, шинжлэх ухааны яамны Боловсролын бодлого төлөвлөлтийн газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Арьяагийн Цолмон, тус яамны Хууль, эрх зүйн хэлтсийн ахлах шинжээч Чимэдрэгзэнгийн Баярмаа, тус яамны Боловсролын нэгдсэн бодлого төлөвлөлтийн газрын шинжээч Жамцын Нарантуяа, тус яамны Мэргэжлийн боловсрол сургалтын хэлтсийн дарга Авирмэдийн Халиунаа, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын орон тооны бус зөвлөх Дарьсүхбаатарын Билгүүдэй, Боловсрол судалгааны үндэсний хүрээлэнгийн секторын эрхлэгч Ухнаагийн Туяа, Шинжлэх ухааны академийн Философийн хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний ажилтан, шинжлэх ухааны доктор, профессор Шажинбатын Ариунаа, Монгол Улсын Боловсролын их сургуулийн багш Эрдэнийн Чойсүрэн, Монголын боловсрол, шинжлэх ухааны үйлдвэрчний эвлэлийн холбооны дарга Замбалын Цогтгэрэл, Монголын хувийн хэвшлийн бага, дунд сургуулиудын холбооны тэргүүн Наранцэцэгийн Номин, Хувийн цэцэрлэгийн үүсгэн байгуулагчдын холбооны тэргүүн Алтангэрэлийн Цэнгэл, “Бүх нийтийн боловсролын төлөө” Иргэний нийгмийн үндэсний эвслийн ерөнхий зохицуулагч Дондогдуламын Тунгалаг нар оролцож байна.

Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Байхгүй байна. С.Чинзориг гишүүнээр тасаллаа.

Ням-Осорын Учрал гишүүн асуултаа асууя.

Н.Учрал: Боловсролын ерөнхий хууль болон дээд боловсролын хуулиудыг ажлын хэсэг ажиллаж

нэлээдгүй удаан хэлэлцэж баталж байх шиг байна.

Би зарчмын хувьд дэмжиж байгаа.

Их Хурлын чуулганы дэгийн хуулийн 14.10 дээр гишүүн хэлэлцэж байгаа асуудалтай шууд холбоотой үйл ажиллагааны үр дүнд өөрөө болон гэр бүлийн гишүүд нь орлого олж байгаа, эсхүл бусад хэлбэрээр ашиг сонирхлын зөрчилтэй тул энэ тухай хуралдаан даргалагчид урьдчилан мэдэгдэж санал хураалтад оролцохгүй байх гэсэн хуулийн зохицуулалттай.

Тэгээд 1994 оноос хойш миний аав дээд боловсролын салбарт хувийн сургууль байгуулж, өнөөдрийг хүртэл үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа.

Тэгэхээр энэ сургуулийг төгссөн 30 гаруй мянган төгсөгчид байна. Дээрээс нь 2010 онд би Роял олон улсын их сургуулийг байгуулсан. Их Британийн магадлан итгэмжлэх зөвлөлийн Удирдах зөвлөлд ажилладаг.

Тийм учраас Дээд боловсролын хууль дээр би ашиг сонирхлын зөрчилтэй байгаа тул энэ тухай Их Хурлын дэд дарга танд мэдэгдэж, санал хураалтад оролцохгүй гэдгээ илэрхийлье.

Л.Мөнхбаатар: Ням-Осорын Учрал гишүүн хуулиа дагаж Улсын Их Хурлын чуулганд үг хэллээ.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 14.10-д гишүүн хэлэлцэж байгаа асуудалтай шууд холбоотой үйл ажиллагааны үр дүнд өөрөө болон гэр бүлийн гишүүд нь орлого олж байгаа, эсхүл бусад хэлбэрээр ашиг сонирхлын зөрчилтэй бол энэ тухай хуралдаан даргалагчид урьдчилан мэдэгдэж санал хураалтад оролцохгүй

гэсэн заалтын дагуу Ням-Осорын Учрал гишүүн үг хэллээ.

Одоо С.Чинзориг. Сая даргын зөвлөл хуралдаад Эрүүл мэндийн сайд С.Чинзоригийн саналын дагуу Дархлаажуулалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Төсвийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний тухай хуулийг ирэх долоо хоногт хэлэлцэхээр болсон гэдгийг зориуд хэлье.

Содномын Чинзориг сайд асуултаа асууя.

С.Чинзориг: Би сонирхлын зөрчилгүй юм хэлнэ. Нэг асуудал байгаа юм. Би ч өөрөө ажлын хэсгийн гишүүн л дээ.

Тэгээд бас жоохон өөрөө өөртэйгөө эргэлзээд л, зөрчилдөөд л яваад байгаа юм.

Их, дээд сургуулиуд чинь ер нь санхүүжилтийнхээ, хувийн сургуулиуд бол 100 хувь, төрийн мэдлийн дээд сургуулиуд үндсэндээ төсвийнхөө 95 орчим хувийг оюутны сургалтын төлбөрөөр санхүүжүүлдэг тогтолцоотой болоод бид олон жил боллоо доо.

Тэгэхээр цаашдаа бид хувийн сургуулиуд байг гэхэд ядаж энэ төрийн мэдлийн их, дээд сургуулиудын сургалтын төлбөрийг тогтмол түвшинд байлгах. Энэ чинь нэмэгдээд байхад чинь иргэдийн амьжиргааны түвшинд асар их дарамт учруулж байгаа асуудал шүү дээ.

Хоёрдугаарт, цаашдаа ер нь төрийн мэдлийн сургуулиуд маань ядаж хөрөнгө санхүүжилт олдог байх тэр нөхцөл нөхцөл боломж нь яаж нэмэгдэж байгаа юм?

Төрийн мэдлийн сургуулиуд зөвхөн төсвөө сургалтын төлбөрөөр бүрдүүлдэггүй байх нөхцөл боломж нь яаж бүрдэх юм?

Тэгэхгүй бол төрийн мэдлийн дээд сургуулиуд зөвхөн оюутны сургалтын төлбөрөөрөө л төсвөө бүрдүүлдэг энэ тогтолцоо цаашдаа үргэлжлэх юм бол энэ нь иргэдийн амьжиргааны түвшин маш дарамт болж байгаа. Ялангуяа хөдөөгийн иргэдийн, ялангуяа малчдын хүүхдийн сургалтын төлбөрийг төлнө гэдэг маш амаргүй хүнд ачаалал болж байгаа шүү дээ. Жилээс жилд л сургалтын төлбөр нэмэгдээд л байдаг.

Тэгэхээр энэ дээр манай яам, ажлын хэсэг ямар зохицуулалт, гол бодлогын өөрчлөлт орох юм бэ?

Цаашдаа ялангуяа их, дээд сургууль, ялангуяа төрийн мэдлийн их, дээд сургуулиуд төсвөө зөвхөн сургалтын төлбөрөөр бүрдүүлдэггүй байх нөхцөл боломж нь яаж нэмэгдэж байгаа юм? Ингэснээр яаж сургалтын төлбөр нэмэгдэхгүй байх, тогтмол түвшинд хадгалагдах, иргэдийн амьжиргааны түвшинд сөргөөр нөлөөлдөггүй байх чиглэлээр ямар дорвитой өөрчлөлт орж байгаа юм бэ гэдгийг л тодруулмаар байна.

Би өөрөө энэ ажлын хэсэгт байгаа. Бас мэдэж байна. Гэхдээ жаахан өөрөө өөртэйгөө зөрчилдөөд л яваад байгаа хүн л дээ.

Л.Мөнхбаатар: С.Чинзориг сайдын асуултад хариулъя. Л.Энх-Амгалан сайд хариулах уу?

Л.Энх-Амгалан: С.Чинзориг сайд Засгийн газрын гишүүн, тэгээд ажлын хэсгийн гишүүн.

Тэгээд өөрөө өөртэйгөө зөрчилдөөд яваад байна гээд яриад байна л даа.

Тэгэхээр өөрөөсөө асуугаад, өөрөө хариулах л асуултуудыг асуугаад байгаа юм л даа. Ажлын хэсгийн гишүүний хувьд.

Тэгэхээр яах вэ, ярьж байгаа асуудал нь бас нэлээн одоо энэ хуулийн батлагдах гэж байгаа гол концепцтой холбоотой санхүүжилтийн хэсэгтэй холбоотой асуудлуудыг ярьж байгаа учраас хариулт өгөх ёстой гэж ойлгож байна.

Тэгээд мэдээж одоо юу гэдэг юм, Саяын С.Чинзориг сайдын ярьсан манай их, дээд сургуулиуд сүүлийн 30 жилийн турш зөвхөн оюутны сургалтын төлбөрөөсөө орлогоо олдог нэг ийм буруу гаж тогтолцоотой явж ирсэн.

Тийм учраас л одоо ингээд энэ их, дээд сургуулиудын санхүүжилтийн тогтолцоог бусад улсуудад байдаг илүү тийм олон эх үүсвэрээс бүрддэг тогтолцоог л бид нээж, боломжуудыг нь нээж өгч байгаа юм.

Тэгээд ерөнхийдөө төрийн өмчийн сургуулиудаа бид сургалт, судалгаа үйлдвэрлэлийн цогцолбор хэлбэрээр хөгжүүлэх энэ ажлууд бас өнгөрсөн жилээс хийгдээд эхэлсэн.

Тийм учраас дан ганц хүүхдийн сургалтын төлбөрөөр эх үүсвэр биш, судалгаа хийж, тэр тусмаа улс орны өмнө тулгамдаж байгаа суурь судалгаануудыг их, дээд сургуулиуд хийдэг. Үүнийгээ амьдралд нэвтрүүлдэг, инновац болгодог, үйлдвэрлэлд нэвтрүүлдэг энэ бүтэн санхүүжилтийн циклийг л бас нээж өгч байгаа гэж ойлгож байгаа.

Нөгөө талаасаа С.Чинзориг сайд аа, одоо хувийн цэцэрлэгийн төлбөр 3 сая төгрөг болчихсон шүү дээ. Тийм ээ.

Тэгээд бакалавр, магистрын зэрэглэлийг 3-хан сая төгрөгөөр бакалавр, магистрын сургалтуудыг олго гэж хэлэх юм бол бид дахиад боловсролын чанарын тухай ярих ямар ч утгагүй асуудал. Утгагүй асуудал.

Тэгэхээр цаашдаа бид үнэхээр энэ боловсролынхоо чанарыг дээшлүүлээд, тэр тусмаа дээд боловсролынхоо чанарыг дээшлүүлэе гэх юм бол энэ хөтөлбөрийн бодит өртгийг тооцож, яг ямар мэргэжлийн хөтөлбөр ямар өртгөөр сурах ёстой юм гэдэг энэ юман дээр л бид тодорхой санхүүжилтийнхээ хэлбэр, тогтолцоог өөрчилж байж дээд боловсролын чанарт тодорхой ахиц гаргах зайлшгүй тогтолцоо, механизмыг хийж өгөхөөс өөр арга байхгүй л гэж би харж байгаа. Тийм.

Л.Мөнхбаатар: Ардчилсан намын бүлгийн дарга Одонгийн Цогтгэрэл асуултаа асууя.

О.Цогтгэрэл: Их, дээд сургуулийн тухай асуудал, хууль орж ирж байна л даа.

Тэгэхээр яг үүн дээр, тэр тусмаа тэр төрийн өмчийн сургууль дээр засаглал дээр яг ямар бодит өөрчлөлтүүд орж байгаа юм? Энэ сургуулиуд чинь өөрсдөө засаглалын хувьд тодорхой хэмжээнд бие даагаагүй, хар хараат бус шийдвэр гаргахгүй, улс төрөөс шийдвэр гаргадаг, удирдлага өөрчлөгддөг байсан тохиолдолд нэгдүгээрт нь ямар ч гоё сайхан зүйлүүд яригдаад энд юу ч биелэхгүй шүү дээ.

Тэгэхээр энэ дээр яг бодитой засаглалын хувьд ямар өөрчлөлтүүд орж байгаа вэ?

Тэр тусмаа засаглалаасаа гадна одоо чинь бараг энэ их, дээд сургуулиуд чинь төрийн өмчит улсын үйлдвэрийн газар ч билүү, бараг тэр статусаар зарим нь явж байгаа байх. Энэ чинь улсын үйлдвэрийн газар гээд их, дээд боловсролыг зохицуулаад явна гэдэг. Эндээс хүлээх үр дүн, олон зүйлүүд, харилцаа дутуу байна л гэсэн үг.

Дахиад нөгөө талаас нь. Ер нь засаглал, засаглалаас үүдсэн хараат бус байдал дээр дахиад л түрүүн С.Чинзориг гишүүний би яг эсрэгийг нь л хэлэх гээд байна л даа.

Энэ их, дээд боловсрол гэдэг зүйл чинь өөрөө чөлөөтэй, тэр төлбөр нь зах зээлд гарах боловсон хүчнээс авах, төлж байгаа төлбөр, олон зүйл нь тэр зах зээлийнхээ харилцаагаар зах зээлд өрсөлдөхүйц тэр дэд бүтэц, чанартай багш, сургалтын хөтөлбөр, олон зүйл авахын тулд тэр төлбөр гэж байгаа зүйл чинь илүү тэр засаглалынхаа хувьд бие даан шийддэг боломж, бололцоо энд хуулиараа олдож байгаа юу?

Тэр шийдэгдэхгүйгээр дахиад цэцэрлэгийн хүүхдээс хямдхан төлбөрөөр ямар бүтээгдэхүүн эргээд гарах вэ гэдэг дахиад л тодорхой шүү дээ.

Тэгэхээр энэ дээр тодорхой тийм нэг либералчлалын боломж, бодлого яг юу сууж байгаа вэ?

Хоёрдугаарт нь, ер нь энэ их, дээд боловсролоос гарч байгаа бүтээгдэхүүн л гэж хэлье л дээ. Одоо яг юу гэж томьёолж байгаа юм? Энэ өөрөө тийм нэг үнэмлэх, дипломд суурилсан хуучны тэр концепт[concept], дахиад чадвар, чадамж

гэдэг зүйл рүүгээ ямар алхам хийгдэж байгаа юм бол? Энэ чинь хүртэл өөрөө концептын хувьд нэлээн тийм өөрчлөлттэй болоод явж байгаа байх гэж бодож байна.

Тэгээд үүнтэй холбоотой дахиад л янз бүрийн олон асуудлууд гарна. Тэр судалгааны их сургууль болох, эндээс гарааны компаниуд, дэргэдээ тэр инновацын төв, олон зүйлтэйгээ ер нь нийт их, дээд сургуулиудад бодлогын ямар тийм түлхэлт эндээс энэ хуулиар хийгдэж байгаа вэ? Ямар боломж, бололцоонууд нь нээгдэж байгаа вэ? Энэ дээд боловсролын хуулиар.

Л.Мөнхбаатар: Асуултад хэн хариулах вэ? Ажлын хэсгийн ахлагч Гонгорын Дамдинням хариулья.

Г.Дамдинням: О.Цогтгэрэл гишүүн их чухал зүйлийг хөндөж хэлж байна.

Манай боловсролын ерөнхий хуультай хамт өргөн баригдсан нийт 7 хууль, одоо 4 хууль болж ирж байгаа хуулиудын үндсэн зарчмын нэг зарчим нь энэ засаглалын шинэчлэлийг хийе гэж байгаа юм.

Улс төрөөс хараат бус томилгоог зохион байгуулдаг больё. Мэргэжлийнхний оролцоог энд нэмье гээд.

Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл дээр бид заагаад өгчихсөн байгаа. Удирдах зөвлөл захирлаа өөрөө шууд шийднэ.

Хуучин батламжилдаг байсан. Сайд. Одоо тэр бол байхгүй болж байгаа.

Хоёрдугаарт, санхүүжилттэй холбоотой асуудал дээр Та асууж байна.

Санхүүжилттэй холбоотой асуудал дээр ер нь багцлаад хэлэхэд “сургалтын төлбөр”, “эрдэм шинжилгээний санхүүжилт”.

Endowment fund гэж ярьдаг юм даа. “Их сургуулийн өөрийнх нь сан”.

“Инновац, гарааны компанийн орлого” гэсэн 4 багц санхүүжилт их, дээд боловсролын салбарт орж ирж байгаа.

Энэ сургуулиудын эрх чөлөө, тэгээд Удирдах зөвлөлийн хэм хэмжээ, Эрдмийн зөвлөлийн эрх чөлөөний асуудал энэ хуулиуд дээр их тодорхой туссан.

Ер нь хуучин байсан нь их хязгаарлагдмал. Тэгээд тэр статустай холбоотой асуудлууд ер нь байхгүй болсон.

Боловсролын ерөнхий хуулийг хэлэлцэгдэж байх үед бид ярьсан байгаа. Боловсролын ерөнхий хуулийг дагуулаад Улсын бүртгэлийн тухай хуульд энэ боловсролын байгууллагуудыг 6, 7 төрлөөр бүртгэдэг байсныг цэгцэлсэн.

Хуучин “төрийн бус байгууллага”, “улсын үйлдвэрийн газар” гээд л янз янзаар бүртгэдэг байсан бол одоо “боловсрол, сургалтын байгууллага” гэдэг шинэ төрөл гаргаж ирж бүртгэж явж байхаар хуульчилж цэгцэлж байгаа.

Энэ нь татвар хураамжтай холбоотой, тэгээд бүртгэлтэй холбоотой олон асуудлыг шийдэх шийдлүүд хуулиар орж ирж байгаа. Тийм.

Л.Мөнхбаатар: Та тодруулах юм уу? О.Цогтгэрэл гишүүн тодруулж асууя.

О.Цогтгэрэл: Одоо чинь хэдэн их, дээд сургууль байдаг билээ? Бараг 180 мянган оюутан суралцдаг гэдэг байх. Ерөнхий боловсрол төгсөөд бараг бүгдээрээ л ийшээгээ очоод орчихдог.

Тэгэхээр энэ хуулийн дараа яг энэ хандлагууд ер нь яаж өөрчлөгдөх юм?

Одоо чинь ер нь тэгээд л их, дээд сургууль төгслөө гэдэг. Аж ахуйн нэгжүүд дээр гараад чанарын шаардлага хангадаггүй. Аж ахуйн нэгжүүд дахин бараг тодорхой хугацаа орж байж нэг юм ажилтантайгаа ойлголцдог ийм л тогтолцоо, ийм бүтээгдэхүүн гаргадаг үйлдвэрлэл тэнд бий болчихоод байгаа шүү дээ.

Тэгэхээр эндээс ямар нэгэн чанартай бүтээгдэхүүн гарах чиглэл рүү яг ямар алхмууд хийгдэж байгаа юм бол?

Тэр тусмаа тодорхой хэлбэл оюутны тоо одоо хэд байгаа билээ? Энэ ер нь цаашдаа энэ чигээрээ яваад байх юм уу, буурах юм уу? Тодорхой үр дүнгүүдээс эндээс л гарч эхлэх ёстой. Энэ бодлогын чиглэлүүд хаашаа явж байгаагаас л харагдах ёстой байх л гэж бодож байна.

Л.Мөнхбаатар: Л.Энх-Амгалан сайд хариулъя.

Л.Энх-Амгалан: Одоо Монгол Улсад 60 гаруй их, дээд сургуультай болсон. О.Цогтгэрэл гишүүн ээ,

100 гаруй байсан. Одоо ямар ч байсан бид сүүлийн хоёр жилд Монгол Улсын Засгийн газраас боловсролын чанарыг дээшлүүлэх чиглэлд хийсэн шинэчлэлийн хүрээнд их, дээд сургуулиудын тоо нэлээн цөөрч байгаа.

Тоо цөөрч байгаа гэдэг бол чанар чанар дээр дэвшилт гарч байна л гэж ойлгож болно.

Ерөнхийдөө манай Монгол Улсын дээд боловсролын тогтолцоо мэргэжлийн болон техникийнх нь боловсролын тогтолцоог залгичихсан нэг ийм л тогтолцоо шүү дээ.

Тэгэхээр яг хөдөлмөрийн зах зээл дээр эрэлттэй, тэргүүлэх мэргэжлээр шаардлагатай байгаа тэр хүмүүсээ бэлдэж чаддаггүй. Ерөөсөө түншлэл гэдэг юмыг ерөөсөө бий болгоогүй. Одоо ажил олгогч яг ямар ур чадвартай хүн хүсээд байгаа юм бэ гэдгийг сайн тодорхойлж чаддаггүй. Ажил олгогч нарт байгаа түншлэлийн хэлбэрүүдийг биелүүлж чадаагүй учраас л өнөөдөр зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлт дээр тодорхой гажуудал гарчихсан нэг ийм л тогтолцоог бид засъя гэж оруулж ирж байгаа юм.

Тэгэхээр одоо үндсэндээ юу гэдэг юм, бараг гурав.../минут дуусав/

Л.Мөнхбаатар: Одоо эрхэм гишүүн Сайнхүүгийн Ганбаатар асуултаа асууя.

С.Ганбаатар: Дээд боловсролын хуулийг дэмжиж байгаа. Өөрчлөх цаг нь болсон. Өмнөх хууль гажуудалтай зүйл олон байсан.

Эхний нэгдүгээр асуулт. 12.12-т, хуудас 20 дээр байгаа.

Магадлан итгэмжлэлийг боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас эрх олгосон ашгийн төлөө бус байгууллага хэрэгжүүлэх бөгөөд тус байгууллага нь үйл ажиллагааныхаа үр дүнг боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн

захиргааны байгууллагад тайлагнана гэж байгаа.

Одоо 60 гаруй дээд боловсролын салбарын энэ олон сургуулиуд чанартай, чанаргүй олон янз байгаа. Зарим нь дээд боловсролын дипломтой худалдагч хийгээд явж байна гэдэг бол тэр хүүхдийн мөрөөдлөөр мөнгө хийсэн хэсэг хүн байна л гэсэн үг шүү дээ.

Тэгэхээр магадлан итгэмжлэлийн үйл ажиллагаан дээр дээд боловсролын тогтолцоонд яг чанартай байгаа тал дээр яаж хариуцлага тооцож байгаа вэ? Хүүхдүүдэд яг чанартай ирээдүйдээ мөнгөтэй, баталгаатай ажлын байртай боловсрол эзэмшүүлэхэд чанарыг нь яаж баталгаажуулж байгаа вэ? Магадлан итгэмжлэл яаж ажиллаж байгаа вэ? Яаж өнөөдрийн байдлаас өөр болох вэ? Нэгдүгээр асуулт.

Хоёрдугаар асуулт. Түрүүн Л.Энх-Амгалан сайд хэлж байна. Зөв өө. Их, дээд сургууль, ялангуяа улсын их, дээд сургуулиуд сонгуульд сайн явсан хүнийг менежерээр тавьдаг нэг албан тушаал болчихсон юм шиг л байдал 30 жил Монголд үзэгдлээ шүү дээ. Хэтэрхий. Энэ бол хүүхдүүдийн хувь заяагаар тоглож байгаа асуудал.

Тэгэхээр дээд боловсролын байгууллага нь оюуны өмчийг бүртгэлжүүлэх, хамгаалах, ялангуяа их сургууль нь аж үйлдвэрийн хамтын ажиллагааг дэмжсэн тогтолцоог бүрдүүлсэн байна гэж байгаа. Яг энэ тогтолцоогоо яаж бүрдүүлэх вэ?

Баруунд их, дээд сургуулиудаа түшиглэж л ноу-хау, патент, инженерийн үйлдвэрлэлүүд нь урагшилдаг. Анагаахын сургуулийн дэргэдэх эмнэлгүүд нь бараг хамгийн том

судалгааны эмнэлгүүд болоод хувирчихсан байдаг.

Тэгэхээр энэ тал дээр реформ хийх хэрэгтэй байгаа. Хувийн хэвслүүдийг татан оролцуулах шаардлагатай байгаа. Зүгээр энэ тогтолцоог бүрдүүлсэн байна гээд л орхисон байгаа. Яг яаж вэ гэдгийг энэ дээр олон хүмүүс харж байгаа байх.

Удирдах зөвлөлд нь тухайн салбарын тэргүүлэгч эрдэмтэд, бизнесийн төлөөллүүд оролцох уу? Хөтөлбөрүүдээ яаж боловсруулах вэ гэдэг дээр тэр барууныхан анхаардаг юм байна лээ. Үүнийг нэг дэлгэрүүлж тайлбарлаж өгөөч ээ.

Гуравдугаар асуулт. Энэ том хууль л даа. Том асуудлыг зохицуулж байгаа. Олон журам баталж байгаа. Маш олон журам. Явж явж нохойноосоо гинжинэ гэгчээр журам дотор чинь ер нь хуулиасаа том том заалтууд орчих гээд байдаг.

Миний асуулт техникийн чанартай л юм шиг болчихлоо доо.

24.9 дээр. Энэ номер нь жоохон өөрчлөгдсөн байж магадгүй. Зөвлөл нь орон тооны ажлын алба тухайн чиглэлийн дэд зөвлөлтэй байна. Ажлын алба дэд зөвлөлийн үйл ажиллагааг журмаар зохицуулна гэж байгаа юм.

Энэ журмыг хэн батлах вэ гэдэг нь тодорхойгүй байна. Энэ дээр би хариулт авахыг хүсэж байна.

Дөрөвдүгээр асуулт. 28.1.8-д багш, судлаач, эрдэм шинжилгээний ажилтан болон бусад ажилтны орон тоо, цалингийн сүлжээг баталж, сонгон шалгаруулалтын чадавхын мерит болон хөгжихүйн зарчимд үндэслэн явуулж томилох гэхчхэн байгаа.

Энэ дээр багш нар, боловсролын салбарын ажилтнуудаа төлөөлж байгаа үйлдвэрчин болон тэр эрх ашгийг нь хамгаалдаг байгууллагуудын оролцоо хэр байгаа вэ? Зүгээр л дарга л шийдээд байх уу?

Энэ дээр суралцагч буюу тэр гол бүтээгдэхүүнүүдийн чанарыг тодорхойлж байгаа оюутнуудын төлөөллийн байгууллагуудын бас санаа бодлыг тусгаж байгаа зүйл байна уу?

Л.Мөнхбаатар: Асуултад Л.Энх-Амгалан сайд хариулъя.

Л.Энх-Амгалан: С.Ганбаатар гишүүн ээ, яг таны сая хөндөж тавьж байгаа асуудал бол энэ дээд боловсролын чанарын баталгаажуулалтын, чанарын тогтолцооны асуудлуудыг Та яг хөндөж ярьж байна.

Монголд ерөөсөө дээд боловсрол баахан дипломтой ажилгүйчүүдийг үйлдвэрлэдэг нэг ийм дээд боловсролын тогтолцоотой болчихсон.

Азийн хөгжлийн банкны гаргасан судалгаагаар Монгол Улсын дээд боловсролын тогтолцоо чинь өөрөө ядуурлыг өдөөдөг тогтолцоо болчихсон байна гэсэн дүгнэлт гарсан шүү дээ. Тийм ээ.

Хүүхдүүд төгсгөөд л байдаг, төгсгөөд л байдаг. Өнөөдөр гурван хүүхдийн нэг нь л ажлын байртай болж байгаа. Энэ тогтолцооны гажгийг л бид арилгая гэж байгаа.

Тэгээд яаж арилгах вэ гэж. Мэдээж боловсролынхоо чанарын баталгаажуулалтын тогтолцоон дээр бид шинэчлэл хийж байж л үүнийг арилгах ёстой.

Тэгээд цаашдаа бид “**дотоод чанарын баталгаажуулалт**”, “**хөндлөнгийн үнэлгээ**”, “**магадлан итгэмжлэл**” гэсэн ийм 3 хэлбэрээр чанарын баталгаажуулалтуудаа хийж явъя гэж байгаа.

Одоогийн байгаа Магадлан итгэмжлэлийн төв нь их марзан юм билээ. Юу вэ гэхээр бараг ингээд бүх хөтөлбөрүүд сайн дураараа магадлан итгэмжлэгддэг. Сайн дураараа.

Тэгээд магадлан итгэмжлэл хийлгэж байгаа сургуулиасаа мөнгө аваад магадлан итгэмжлэл хийдэг нэг ийм л тогтолцоо байгаад байгаа байхгүй юу.

Тэгээд нөгөө нүглийн нүдийг гурилаар хуурна гэдэг чинь нэг ийм тогтолцоо.

Одоо тэгэхээр цаашдаа бид энэ хөндлөнгийн үнэлгээнийхээ тогтолцоо, магадлан итгэмжлэлийнхээ тогтолцоог жаахан шинэ шатад гаргая.

Ер нь бид нарын бас энэ мэргэжлийн боловсрол, техникийн боловсрол. Түрүүн О.Цогтгэрэл л гишүүний асуугаад байсан энэ тогтолцооны гажиг чинь өөрөө ерөөсөө энэ үндэсний мэргэжлийн шаталсан тогтолцоогоо бид үүнийхээ ач холбогдлыг ойлгож чадаагүй юм байна.

Үүнийгээ бид боловсролынхоо түвшин бүрийн бүтэцтэй уяж, хүн яг ямар насандаа боловсролын ямар түвшинд ямар ур чадваруудыг авах ёстой вэ гэдэг тогтолцоогоо бид хийж чадаагүй юм байна.

Тийм учраас одоо бид Магадлан итгэмжлэх төвийг үндэсний мэргэжлийн шаталсан тогтолцоогоо авч явдаг, дахиад

магадлан итгэмжлэхээ авч явдаг удирдлагын ийм том зохион байгуулалтын асуудлуудыг бас хийж байгаа юм гэдгийг би нэг онцлоод хэлчихье гэж бодож байна.

Хоёр дахь асуудал. Та маш чухал асуудал хөндлөө.

Ерөөсөө манай энэ дээд боловсрол, шинжлэх ухааны байгууллагуудын хамтын ажиллагаа гэдэг юм ноль. Ноль. Хоёр тусдаа. Шинжлэх ухаан нь тусдаа, дээд боловсрол нь тусдаа.

Гэтэл бусад улс орнуудын хөгжлийн нууц нь боловсролынхоо, тэр тусмаа дээд боловсролынхоо тогтолцоог шинжлэх ухаантай уяж, шинжлэх ухааны хүрээлэнгүүд нь, эрдэмтэд нь хамтарч ажиллаж байж улс орны өмнө тулгамдсан асуудлуудаа шийдэж чаддаг энэ тогтолцоог л хийж урагшилсан юм билээ.

Тийм учраас энэ хуулиар ганцхан дээд боловсролын байгууллага хүүхдүүд сургаад, оюутан сургаад, хүүхэд сургадаг гэдэг байгууллагаасаа илүү судалгаа, шинжилгээнийхээ чиглэл рүү илүү инновац бүтээдэг, мэдлэгийг инновац болгодог энэ тогтолцоог дэмжсэн ийм л эрх зүйн шинэчлэлтүүдийг хийхээр бид зорьж байгаа юм.

Гуравдугаар асуудал. Та тэр нөгөө засаглалтай холбоотой асуудлууд, төлөөллийн асуудлуудыг хөндөж тодруулж байх шиг байна.

Энэ дээр нэлээн томоохон ахиц гарч байгаа. Юу гэхээр хуучин сайд томилдог байсан тогтолцооноос бид татгалзаж тухайн сургуулийн удирдах зөвлөл нь сургуулийнхаа удирдлагыг сонгон шалгаруулалтаар томилдог, удирдах зөвлөл нь гэрээгээ хийдэг.

Удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд нь тэр оюутнуудын эрх ашгийг хамгаалсан оюутнуудын төлөөллүүд, мөн багш нарын төлөөллүүдийг оруулдаг. Тодорхой төлөөллүүд нь тэдэн хувиас багагүй байна гэдэг хамгаалалтуудыг, төлөөллүүдийн оролцоог нь хангаж өгсөн ийм шинэчлэлүүдийг л хийж байгаа юм.

С.Ганбаатар гишүүн ээ. Тийм ээ. Ажил олгогчдын оролцоо байгаа.

Л.Мөнхбаатар: Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа.

Байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хураана. Нийтдээ 34 санал байна.

Боловсролын ерөнхий хуультай хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн талаарх зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллыг танилцуулъя.

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хорооны дэмжсэн саналууд байна.

1.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1.1.Энэ хуулийн зорилт нь дээд боловсролын удирдлага, зохион байгуулалт, сургалт, судалгаа, санхүүжилт, эдгээртэй холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.”

Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Дамдинням, Г.Амартүвшин, Ё.Баатарбилэг, Э.Батшугар, Б.Баярсайхан, Х.Булгантуяа, Х.Ганхуяг, Б.Жаргалмаа, Ц.Мөнх-Оргил, Г.Мөнхцэцэг, Ц.Мөнхцэцэг,

Б.Пүрэвдорж, Ч.Ундром, С.Чинзориг,
Т.Энхтүвшин. Цаашид “Ажлын хэсэг”
гэнэ. Санал хураалт. /алх цохив/

70.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

2.Төслийн 2 дугаар зүйлийн 2.1
дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн
найруулах:

“2.1.Дээд боловсролын зорилго нь
нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хувь
нэмэр оруулах, дэвшилтэт шинэ санаа,
судалгаа, инновацыг хөгжүүлэх,
бүтээлчээр ашиглах, олон соёлын орчинд
ажиллаж амьдрах чадвартай, ёс
суртахуунтай иргэн бэлтгэхэд оршино.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

62.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

3.Төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.1
дэх хэсгийн “Судалгааны их сургуулийн
эрх зүйн байдлын тухай хууль,” гэснийг
хасах.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

70.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

4.Төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1
дэх заалтын “дээд боловсролын” гэсний
дараа “сургалтын байгууллагын” гэж,
4.1.3 дахь заалтын “төлбөр” гэсний дараа
“судалгааны болон” гэж нэмж, 4.1.1 дэх
заалтын “дипломын” гэснийг “дэд
бакалаврын” гэж 4.1.2 дахь заалтын
“магистр, докторын хөтөлбөрийн
сургалтыг” гэснийг “магистрын болон
докторын сургалтын хөтөлбөрийг
хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг” гэж, 4.1.4
дэх заалтын “олгогдох” гэснийг
“суралцагчид олгох” гэж өөрчилж, 4.1.5
4.1.6 дахь заалтыг төслөөс хасаж, мөн

зүйлд доор дурдсан агуулгатай 4.1.7-
4.1.10 дахь заалт нэмэх:

4.1.7.“сургалтын төлбөрийн
хөнгөлөлт” гэж дээд боловсролын
сургалтын байгууллагын суралцагчийн
сурлагын амжилт, төлбөрийн чадамжийг
тооцож төлбөрөөс тодорхой хувиар
чөлөөлөхийг;

4.1.8.“шаталсан сургалт”
гэж боловсролын бусад түвшний
хөтөлбөрийг зэрэгцсэн болон дараалсан
байдлаар хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг;

4.1.9.“судалгааны грант”
гэж Инновацын тухай хуулийн 3.1.7-д
зааснаас гадна байгууллага, судлаачийн
судалгааны ажилд зориулж иргэн,
хуулийн этгээд, олон улсын
байгууллагаас урьдчилан нөхцөл,
болзолтой буцалтгүй олгох мөнгөн,
мөнгөн бус хөрөнгийг;

4.1.10.“судалгааны их
сургууль” гэж судалгааны үйл ажиллагаа
эрхэлдэг, бакалавр болон ахисан түвшний
сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг дээд
боловсролын сургалтын байгууллагыг.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

67.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

5.Төсөлд доор дурдсан агуулгатай
5 дугаар зүйл нэмэх:

**“5 дугаар зүйл.Дээд
боловсролын сургалтын байгууллага
үйл ажиллагаандаа баримтлах зарчим**

5.1.Дээд боловсролын сургалтын
байгууллага үйл ажиллагаандаа
Боловсролын ерөнхий хуульд зааснаас
гадна дараах зарчмыг баримтална:

5.1.1.Эрдмийн эрх чөлөөг эрхэмлэх;

5.1.2.оюуны бүтээл, судалгааны ёс зүйг дээдлэх;

5.1.3.дээд боловсролын сургалтын байгууллагын бие даасан байдлыг дэмжсэн байх;

5.1.4.хамтын удирдлагатай, улс төр, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

6.Төслийн 2 дугаар бүлгийн гарчгийн “**БОЛОВСРОЛЫН**” гэсний дараа “**СУРГАЛТЫН**” гэж нэмж /цаашид тохиолдол бүрд/, төслийн 5.1 дэх хэсгийн “гэсэн ангилалтай” гэснийг, мөн зүйлийн 5.2, 5.3 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, 5.5, 5.6 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 5.7-5.9 дэх хэсэг нэмэх:

“5.5.Энэ хуулийн 5.1, 6.7-д заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллагын ангиллыг техникийн зохицуулалтад үндэслэн боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тогтооно.

5.6.Цэрэг, цагдаагийн мэргэжлийн чиглэлийн сургалтын үйл ажиллагааг Боловсролын ерөнхий хуулийн 3.1.19-д заасан төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага эрхэлнэ.

5.7.Энэ хуулийн 5.1, 6.7-д заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллагад тавих техникийн зохицуулалтыг Засгийн газар батална.

5.8.Консерватор нь ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, техникийн болон дээд боловсрол эзэмшүүлэх шаталсан сургалттай хөгжмийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага байна.

5.9.Технологийн коллеж нь бүрэн дунд боловсрол, техникийн болон дээд боловсролын шаталсан сургалттай, дэд бакалавр, бакалаврын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг дээд боловсролын сургалтын байгууллага байна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

60.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

7.Төслийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, 6.4, 6.6 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, 6.1, 6.5 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 6.7-6.11 дэх хэсэг нэмэх:

“6.1.Их сургууль нь дэд бакалавр, бакалавр, магистр, докторын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг сургалт, судалгаа, туршилт-үйлдвэрлэлийн байгууллага байна.

6.5.Их сургууль нь харьяалалтай коллеж, технологийн коллеж, политехник коллеж, мэргэжлийн боловсролын сургууль, судалгааны лаборатори, төв, хүрээлэн, ахлах сургууль, дадлагын баазтай байж болно.

6.7.Их сургуулийг үйл ажиллагааны хүрээ, сургалт, судалгааны чиглэл, сургалтын хөтөлбөр, суралцагч, төгсөгчийн тоо, холбогдох бусад үзүүлэлтэд үндэслэн судалгааны, сургалтын, мэргэжлийн гэж ангилна.

6.8.Их сургууль нь сургалт-эрдэм шинжилгээ-үйлдвэрлэлийн цогцолбор байж болно.

6.9.Багш бэлтгэх их сургууль нь харьяалалдаа цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуультай байж болно.

6.10.Соёл, урлаг, цэргийн мэргэжлийн чиглэлээр сургалтын үйл ажиллагаа эрхэлдэг их сургууль нь бүрэн дунд сургуультай /6-12 дугаар анги/ байж болно.

6.11.Судалгааны их сургуулийг Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал хуулиар байгуулна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

67.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

8.Төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн “бакалаврын сургалт эрхлэх эрх бүхий сургалтын” гэснийг “дэд бакалавр, бакалавр, магистрын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг сургалт, судалгааны” гэж, 7.4 дэх хэсгийн “боловсрол, сургалтын байгууллагатай” гэснийг “боловсролын сургууль, ахлах сургуультай гэж өөрчилж, 7.2, 7.3, 7.5 дахь хэсгийг төслөөс хасах.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

67.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

9.Төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1, 8.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, 8.2 дахь хэсгийг төслөөс хасах:

“8.1.Коллеж нь дэд бакалавр, бакалавр, магистрын зэрэг олгох сургалтын хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг

сургалт-судалгаа, сургалт-үйлдвэрлэлийн байгууллага байна.

8.3.Коллеж нь харьяалалдаа политехник коллеж, мэргэжлийн боловсролын сургууль, ахлах сургуультай байж болно.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

10.Төслийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгийн “зөвшөөрөл” гэсний өмнөх “, тусгай гэснийг хасаж, 9.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“9.3.Төрийн бус өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрснөөр харьяаллын сургуульд байгуулна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

67.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

11.Төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсгийн “Эрдмийн зөвлөл,” гэсний дараа “Хөтөлбөрийн хороо,” гэж, 10.3 дахь хэсгийн “Эрдмийн” гэсний дараа “зөвлөл болон хөтөлбөрийн хороо,” гэж нэмж, төслийн 10.5 дахь хэсгийн “Төрийн өмчийн” гэснийг, мөн зүйлийн 10.4, 10.6, 10.7, 10.9, 10.11, 10.15 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, 10.14 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 10.16-10.18 дахь хэсэг нэмэх:

“10.14.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь дотуур байртай байж болно. Дотуур байранд тавих

шаардлагыг стандарт, техникийн зохицуулалтаар тогтооно.

10.16.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь сургалтын хөтөлбөр боловсруулах, үнэлэх, сайжруулах дүгнэлт, санал гаргах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус Хөтөлбөрийн хороотой байна.

10.17.Энэ хуулийн 10.5-д заасан их сургуулийн эмнэлэг нь эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ, сургалт-эрдэм шинжилгээний үйл ажиллагаа эрхэлж болно.

10.18.Энэ хуулийн 9.2-г заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь цэрэг, цагдаагийн тогтолцоонд хамаарах анги, байгууллага, цэргийн байртай байна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг. Санал хураалт.

Санал хураалтыг хүчингүйд тооцлоо. /алх цохив/

Нямаагийн Энхболд дарга үг хэлье.

Н.Энхболд: Баярлалаа. Энэ 10.18 гээд заалт байна. Шинээр орж байгаа. Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь цэрэг, цагдаагийн тогтолцоонд хамаарах анги, байгууллага, цэргийн байртай байна гээд.

“Байгууллага” гэдэг дотор нь тухайлбал Цэргийн нэгдсэн их сургуульд байгаа тэр салбар хэсгүүд нь академи, ахлагчийн сургууль, “Тэмүүжин өрлөг” эд нар бүгд багтаж байгаа гэж нэгд ойлгож байгаа.

Хоёрдугаарт, 5.6 дээр байгаа. Цэрэг, цагдаагийн мэргэжлийн чиглэлийн

сургалтын үйл ажиллагааг төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага эрхэлнэ гэхчхэн байгаа.

Энэ нь өөрөө тэр удирдлагын чиглэл дээр нь янз бүрийн хоёрдмол байдал үүсэх. Одоо жишээ нь, цэргийн сургуулиудыг Боловсролын яам удирдана ч гэдэг юм уу. Тийм зүйлүүд гарахгүй гэж ойлгож, бодож, саналаа өгч дэмжих гэж байна. Зөв үү? Сайд аа, ажлын хэсэг ээ.

Микрофондоо хэлчихвэл сайн байна.

Л.Мөнхбаатар: Н.Энхболд гишүүн үг хэллээ.

Саналын томьёоллыг уншиж танилцуулсан. Санал хураалт. /алх цохив/

60.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

12.Төслийн 11 дүгээр зүйлийг 18 дугаар зүйл болгон шилжүүлж, доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“18 дугаар зүйл.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын элсэлт

18.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын дэд бакалавр, бакалаврын хөтөлбөрт бүрэн дунд боловсрол эзэмшсэн, элсэлтийн шаардлага хангасан хүнийг элсүүлнэ.

18.2.Политехник коллеж, шаталсан сургалттай дээд боловсролын сургалтын байгууллагын төгсөгч тухайн мэргэжлийн чиглэлээр дэд бакалавр, бакалаврын хөтөлбөрт элсэхэд энэ хуулийн 18.1 дэх хэсэг хамаарахгүй.

18.3.Боловсролын ерөнхий хуулийн 17.8, энэ хуулийн 18.8-д заасан

үнэлгээ, элсэлтийн шалгалт зохион байгуулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

18.4.Дэд бакалавр, бакалаврын хөтөлбөрт элсэгчийн элсэлтийн шалгалтын босго оноог өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн ижил хэмжээгээр тогтооно.

18.5.Элсэлтийн шалгалтын босго оноог шинэчлэхэд өмнөх босго оноог бууруулахгүйгээр тогтооно.

18.6.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага мэргэжил эзэмшихэд шаардагдах мэдлэг, ур чадварыг харгалзан элсэлтийн нэмэлт шалгалт зохион байгуулж болно.

18.7.Ахисан түвшний сургалтад элсэгч, суралцагчид тавих шаардлага, элсэлтийн шалгалтыг сургуулийн дотоод журмаар зохицуулна.

18.8.Элсэлтийн шалгалтын зохион байгуулалт, үнэлгээний арга зүйг олон улсын чиг хандлагад нийцүүлнэ.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

70.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

13.Төслийн 12 дугаар зүйлийн гарчгийн “**Чанарын баталгаажуулалт**” гэсний өмнө “**Дээд боловсролын**” гэж нэмж, 12.1 дэх хэсгийн “үйл ажиллагааны” гэснийг, мөн зүйлийн 12.5, 12.6, 12.9, 12.12 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төслийн 12.8 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 12.13-12.18 дахь хэсэг нэмэх:

“12.8.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага, Боловсролын ерөнхий хуулийн 12.4, энэ хуулийн 12.16-д заасан хөтөлбөр, тэргүүлэх, эрэлттэй мэргэжлийн сургалтын хөтөлбөрийг 5 жил тутамд магадлан итгэмжилнэ.

12.13.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын үндэсний эрэмбэ, чансаа, хөтөлбөрийн чанарыг энэ хуулийн 12.18-д заасан цахим сангийн мэдээлэлд үндэслэн олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээний байгууллагатай хамтран хоёр жил тутам тогтоон олон нийтэд мэдээнэ.

12.14.Энэ хуулийн 12.13-т заасан хөндлөнгийн үнэлгээ зохион байгуулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

12.15.Анагаах ухааны мэргэжлийн чиглэлийн сургалтын хөтөлбөрийг заавал магадлан итгэмжилнэ.

12.16.Хөтөлбөрийн магадлан итгэмжлэл, дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эрэмбэ, чансааны үзүүлэлт тухайн байгууллагын суралцагчид хуульд заасан дэмжлэг, зээл, тэтгэлэг олгох үндэслэл болно.

12.17.Дээд боловсролын цахим мэдээллийн сан нь Боловсролын ерөнхий хуулийн 48.3-т зааснаас гадна магадлан итгэмжлэл, эрдэм шинжилгээний бүтээл, санхүүжилт, иргэний гадаад улсад эзэмшсэн боловсрол, үнэлгээ, хөдөлмөр эрхлэлт зэрэг мэдээллээс бүрдэнэ.

12.18.Энэ хуулийн 12.8-д заасан хугацаагаар 3 удаа магадлан итгэмжлэл хийлгэсэн дээд боловсролын сургалтын байгууллага цаашид 10 жил тутам магадлан итгэмжлэл хийлгэнэ.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

Санал хураалтыг хүчингүйд
тооцлоо.

Ц.Сэргэлэн гишүүн үг хэлье.

Ц.Сэргэлэн: Баярлалаа.

Ер нь энэ ганц зүйл дээр биш. Энэ
хууль дээр түрүүн Н.Энхболд гишүүн ч
асууж байна лээ.

Энэ үндэсний аюулгүй байдлын
судлал, чиглэлээр үндсэн болон нэмэгдэл
боловсрол олгодог сургалтын үйл
ажиллагаа. Үүнийг юу гэж томъёолоод
байгаа вэ гэхээр цэрэг, цагдаагийн
боловсрол эзэмшүүлдэг сургалтын
тогтолцооны асуудал энэ хууль дээр орж
ирж байгаа.

Үүнийг оруулах талаар яг энэ
чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг
сургуулиудын эрдэмтэн багш, судлаачид,
удирдлага, энэ хуулийн ажлын хэсэг маш
сайн ажилласан.

Яг энэ чиглэлийн мэргэжлийн
байгууллагуудын саналыг нэгтгэн авч
хуульд тусгах тал дээр идэвхийлэн
ажиллаж нэлээд асуудлууд нь дорвитой
орж иржээ.

Ер нь базаад хэлэх юм бол миний
саяын хэлдэг энэ сургалтын тогтолцоо.
Өөрөөр хэлбэл цэрэг, цагдаагийн, төрийн
тусгай байгууллагуудын боловсон
хүчнийг төрийн захиалгаар бэлтгэдэг энэ
боловсролын байгууллагуудын эрх зүйн
орчныг маш тодорхой болгох зайлшгүй
шаардлага байгаа юм.

Яагаад гэвэл одоогийн мөрдөж
байгаа Боловсролын хуульд энэ асуудал
ерөөсөө байхгүй. Одоо харин энэ

шинэчлэгдэж байгаа хуулиудад нэлээн
сайн суулгаж өглөө.

Ингэснээрээ энэ байгууллагууд
үйл ажиллагаагаа явуулахад эрх зүйн
зохицуулалт нь ойлгомжтой, тодорхой
болж ирснээрээ энэ чиглэлийн үйл
ажиллагаагаа явуулж байгаа
сургуулиудын сургалтын эцсийн үр дүн
сайжирна гэж би бодож байгаа юм.

Тэгээд энэ дээр идэвхтэй
ажилласан ажлын хэсгийнхэндээ
талархал дэвшүүлье. Манай гишүүд
үүнийг дэмжиж байгаад би талархаж
байна.

Ер нь нэлээн нарийн агуулгатай
юмнууд орсон шүү гэдгийг бас хэлье гэж
бодсон юм. Яагаад гэвэл энэ сургуулиуд
чинь өөрөө төрийн тусгай
байгууллагуудын статустай
байгууллагууд. Өөрөөр хэлбэл цэргийн
ангийн дугаартай гэсэн үг.

Нарийн хэлэх юм бол янз бүрийн
цагийн байдал үүссэн тохиолдолд энэ
байгууллагууд өөрөө шууд тушаал
биелүүлэх ийм статустай субъектүүд.
Үүрэг гүйцэтгэдэг.

Цагдаагийн ерөнхий газрын дарга,
Дотоодын цэргийн командлагчийн шууд
бэлтгэл хүч, Хил хамгаалах ерөнхий
газрын дарга, Хилийн цэргийн
командлагчийн бэлтгэл хүч энэ
сургуулиудад байдаг.

Энэ утгаараа шаардлага гарсан үед
үүрэг гүйцэтгэдэг энэ байгууллагуудыг
ердийн боловсролын байгууллагуудтай
адилтган үзэх ямар ч боломжгүй учраас
элсэлтээс нь эхлээд төгсөлт, эргээд
томилолт нь хүртэл шууд төрийн тусгай
байгууллагад очдог учраас ингэж
шийдсэн юм гэдгийг би хэлэхийг хүсэж
байна.

Тэгээд гишүүд маань үндэсний аюулгүй байдлын судлал чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг, боловсрол олгодог энэ системийг шинээр эрх зүйн үндсийг нь бүрдүүлэхэд дэмжиж өгөөрэй гэдгийг хүсэж байна. Баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Зочин танилцуулъя.

Улсын Их Хурлын гишүүн Монгол Ардын намын бүлгийн дарга Дуламдоржийн Тогтохсүрэн, Эрүүл мэндийн сайд Содномын Чинзориг, Улсын Их Хурлын гишүүн Гочоогийн Ганболд нарын урилгаар Өвөрхангай аймгийн Зүүнбаян-Улаан сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргын даргын Тамгын газрын алба хаагчид, мөн Өвөрхангай аймгийн Хархорин сумын ерөнхий боловсролын сургуулийн 1991, 1993 оны төгсөгчдийн төлөөлөл Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаа, Төрийн ордонтой танилцаж байна.

Та бүгдэд Улсын Их Хурлын гишүүдийн нэрийн өмнөөс ажил, амьдралд нь сайн сайхан бүгдийг хүсэн ерөөе.

Саналын томъёоллыг уншиж танилцуулсан. Санал хураалт. /алх цохив/

64.1 хувиар санал дэмжигдлээ.

14.Төслийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.1 дэх заалтын “эрдэм шинжилгээ” гэснийг “судалгааны ажилд оролцох, бусад сургуулийн суралцагч, багштай хамтран” гэж өөрчилж, төслийн 13.1.6 дахь заалтын “баялаг болгон хувиргах” гэснийг, мөн зүйлийн 13.1.4, 13.1.7 дахь заалтыг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 13.1.10, 13.1.11 дэх заалт нэмэх:

“13.1.10.улиралд судлах багц цагийг сонгож, суралцах хугацааг төлөвлөх;

13.1.11.ижил түвшний бусад сургуулийн хичээл болон багшийг сонгон суралцах, багц цагийг дүйцүүлэх.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

66.7 хувиар санал дэмжигдлээ.

15.Төслийн 14 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 14.1.4 дэх заалт нэмэх:

“14.1.4.хууль тогтоомжид заасан сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлт эдлэх;”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

16.Төслийн “Суралцагчийн сургалтын үнэлгээ” гэсэн 15 дугаар зүйлийг 21 дүгээр зүйл болгон шилжүүлж доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“21 дүгээр зүйл.Суралцагчийн үнэлгээ, төгсөлт

21.1.Суралцагчийн үнэлгээ нь суралцахуйн үр дүнг бататгах, бие даан суралцах үйл ажиллагаа, бүтээлч хандлагыг дэмжих, авьяас, ур чадварыг хөгжүүлж урамшуулахад чиглэнэ.

21.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын онцлогоос хамааран суралцагчийн судалгааны ажлын үр дүн, суралцаж буй мэргэжлийн чиглэлээр олон улсын тэмцээн, уралдаанд гарсан амжилтыг багц цагт тооцож болно.

21.3.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагчийн үнэлгээний үлгэрчилсэн журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

21.4.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчийн суралцахуйн үр дүнг үнэлэх үйл ажиллагааг энэ хуулийн 15.4-т заасан журмаар Боловсролын ерөнхий хуулийн 17.7-д заасан байгууллага, мэргэжлийн холбоо, ажил олгогчийн төлөөлөл хамтран хэрэгжүүлнэ.

21.5.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчид диплом олгох, хүчингүй болгох, гадаадын дээд боловсролын сургалтын байгууллагыг төгссөн төгсөгчийн дипломыг хүлээн зөвшөөрөх, бүртгэх, баталгаажуулахтай холбогдсон харилцааг Боловсролын ерөнхий хуулийн 30.1.31-д заасан журмаар зохицуулна.

21.6.Магистрын зэрэг хамгаалуулах зөвлөлийг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын дотоод журмаар, докторын зэрэг хамгаалуулах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн болон дүрмийг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

17.Төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийн “хичээлийг” гэснийг “хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх” гэж, “багш заана” гэснийг “байна” гэж өөрчилж, 16.3 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 16.2, 16.5 дахь хэсэг нэмэх:

“16.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш нь магистр болон түүнээс дээш боловсролын зэрэгтэй байна.

16.5.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь тухайн сургалтын байгууллагын багшийн мэргэжлийн хөгжлийг хангах журмыг баталж, хэрэгжүүлнэ.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

60.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

18.Төслийн 17 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 17.2.3 дахь заалт нэмэх:

“17.2.3.судалгаа, эрдэм шинжилгээний ажил гүйцэтгэх.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

67.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

19.Төслийн 18 дугаар зүйлд доор дурдсан 18.2 дахь хэсэг нэмж, мөн зүйлийн 18.1.4 дэх заалтыг 18.3 дахь хэсэг болгон доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“18.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багшид тухайн ажиллаж байгаа байгууллагаас дараах дэмжлэгийг үзүүлж болно:

18.2.1.орон нутаг дахь төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад ажиллаж байгаа багш, ажилтанд орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласны тэтгэмжийг 5 жил тутамд нэг удаа олгох;

18.2.2.дээд боловсролын сургалтын байгууллагын харьяа мэргэжлийн боловсролын сургууль, политехник коллежийн багшид Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын тухай хуулийн 16.1.2-т заасан тэтгэмж олгох.

18.3.Энэ хуулийн 18.2.1, 18.2.2-т заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш, ажилтны нийгмийн баталгааг хангахтай холбогдсон бусад харилцааг тухайн сургалтын байгууллагын дотоод журмаар зохицуулна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

60.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

20.Төслийн “Сургалтын зохион байгуулалт” гэсэн 21 дүгээр зүйлийг 19 дүгээр зүйл болгож, төслийн 21.2. дахь хэсгийн “Магистр, докторын сургалтын” гэснийг “Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын сургалт,” гэж өөрчилж, мөн зүйлийн 21.4 дэх хэсгийг төслөөс хасаж, 21.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 21.5-21.8 дахь хэсэг нэмэх:

“21.3.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын хичээлийн жил нь улиралд хуваагдах бөгөөд 2-4 улиралтай байж болно. Суралцах хугацааг элсэлтийн шалгалттай уялдуулан сургалтын хөтөлбөр, төлөвлөгөөгөөр тогтооно.

21.5.Суралцагч элссэн мэргэжлийн чиглэлийн хөтөлбөрт суралцах хугацаанд бусад мэргэжлийн чиглэлийн хөтөлбөрт давхар суралцаж хос мэргэжил эзэмшиж болно.

21.6.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь ахисан түвшний сургалтын хөтөлбөрийг эрдэм шинжилгээний байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлж болно.

21.7.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь төгсөгчийн мэргэжлийн хөгжлийг хангах, насан туршийн суралцахуйн тогтолцоог бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

21.8.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь бие даан, эсхүл хамтран цахим сургалтын системийг бүрдүүлэн сургалт зохион байгуулж болно.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

21.Төслийн “Сургалтын хөтөлбөр” гэсэн 19 дүгээр зүйлд “Сургалтын хөтөлбөрийн агуулга” гэсэн 20 дугаар зүйлийг нэгтгэн “Сургалтын хөтөлбөр, агуулга” гэсэн 20 дугаар зүйл болгож, төслийн 19.1 дэх хэсгийг төслөөс хасаж, төслийн 20.2 дахь хэсгийн “Сургалтын хөтөлбөрийн агуулга нь” гэснийг “Дэд бакалавр, бакалаврын сургалтын хөтөлбөрт” гэж өөрчилж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 19.9-19.16 дахь хэсэг нэмж, төслийн 20.3, 20.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“19.9.Сургалтын агуулгыг багц цагаар тооцох, багц цагийг дүйцүүлэх журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

19.10.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь суралцагчийн хүсэлтээр энэ хуулийн 19.2-т заасан журмын дагуу бакалавр-магистрын 150-иас, магистр-докторын 90-ээс доошгүй

багц цаг бүхий нэгдмэл агуулгатай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж болно.

19.11.Энэ хуулийн 19.10-т заасан нэгдмэл хөтөлбөрөөр суралцсан төгсөгчид тухайн түвшин бүрийн боловсролын баримт бичгийг олгоно.

19.12.Бакалаврын хөтөлбөрт суралцаж 90 багц цаг судалсан боловч цаашид суралцах боломжгүй болсон суралцагчид дэд бакалаврын зэрэг олгоход тавих шаардлагыг хангасан тохиолдолд тухайн боловсролын баримт бичгийг дүйцүүлэн олгож болно.

19.13.Боловсролын ерөнхий хуулийн 3.1.4-т заасан багц цаг нь дээд боловсрол эзэмшихэд тавих шаардлага, сургалтын төлөвлөгөө, төлбөр, багшийн ажлын ачаалал зэргийг тогтоох үндэслэл болно.

19.14.Боловсролын ерөнхий хуулийн 30.1.10-д заасан дээд боловсролын мэргэжлийн чиглэл, хөтөлбөрийн индексийн жагсаалтыг 5 жил тутам шинэчлэн батална.

19.15.Сургалтын хөтөлбөрийг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллага, мэргэжлийн холбоо, ажил олгогч, төгсөгчийн төлөөллөөс бүрдсэн энэ хуулийн 10.2-т заасан хөтөлбөрийн хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

19.16.Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын төгсөгч эзэмшсэн мэргэжлийн чиглэлээр дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцахад хөтөлбөрийн агуулга, багц цаг дүйцүүлэн тооцож болно.

20.3.Дээд боловсролын түвшин нь багц цагаар хэмжигдэх дэд бакалаврын,

бакалаврын, магистрын, докторын зэрэгтэй байна.

20.4.Багц цагийн хэмжээ нь дэд бакалаврын зэрэгт 90 багц цагаас доошгүй, бакалаврын зэрэгт 120 багц цагаас доошгүй, магистрын зэрэгт 30 багц цагаас доошгүй, докторын зэрэгт 60 багц цагаас доошгүй байна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

55.0 хувиар санал дэмжигдсэн байна.

22.Төсөлд **“ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭ ИННОВАЦИ”** гэсэн **ТАВДУГААР БҮЛЭГ** нэмж, төслийн 22 дугаар зүйлийг тус бүлэгт хамааруулан, мөн зүйлд доор дурдсан агуулгатай 22.8 дахь хэсэг нэмэх:

“22.8.Их сургууль салбар дундын судалгааны нээлттэй лаборатори болон технологийн туршилт, зүгшрүүлэлтийн нэгдсэн сүлжээг байгуулж ажиллуулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

62.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

23.Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 23 дугаар зүйл нэмэх:

“23 дугаар зүйл.Судалгааны ёс зүй

“23.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын багш, суралцагчийн эрдэм шинжилгээний бүтээлийн нэгдсэн мэдээллийн сангийн бүртгэл, мэдээлэл солилцох, хадгалах, хамгаалах, баяжуулах, ашиглахтай

холбогдох үйл ажиллагааг Шинжлэх ухаан, технологийн сан хариуцна.

23.2.Судалгааны ажлын хуулбарлалтыг шалгах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

23.3.Дээд боловсролын судалгааны ёс зүйг Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.4-д заасан судалгааны ёс зүйн дэд хороо хариуцна.

23.4.Энэ хуулийн 23.3-т заасан дэд хороо нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

23.4.1.судалгааны ажилд оюуны өмч, зохиогчийн эрхийг зөрчихгүй байх, зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх талаар дээд боловсролын сургалтын байгууллагад мөрдөх журам, заавар, зөвлөмж боловсруулах, батлах, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

23.4.2.судлаачийн ёс зүйн зөрчлийн талаарх гомдлыг холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хянан хэлэлцэх, хуульд заасан журмын дагуу шийдвэрлэх.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

24.Төслийн 5 дугаар бүлгийг 6 дугаар бүлэг болгож, төслийн 23.1 дэх хэсгийн “боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага байх бөгөөд” гэснийг хасаж, 23.1.4 дэх заалтын “зэрэг” гэсний дараа “, цол” гэж нэмж, мөн зүйлийн 23.1.3 дахь заалтыг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 23.1, 23.3, 23.4 дэх хэсэг нэмэх:

“23.1.Дээд боловсролын удирдлага нь Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.1-д заасан байгууллагаас бүрдэнэ.

23.3.Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь хөрөнгийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх нэгжтэй байж болно.

23.4.Энэ хуулийн 23.3-т заасан нэгжийг Засгийн газар байгуулж, бүтэц, ажиллах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

67.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

25.Төслийн 24 дүгээр зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“24 дүгээр зүйл. Дээд боловсролын зөвлөл

24.1.Дээд боловсролын салбарт Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.4-д заасан мэргэжлийн зөвлөл нь Дээд боловсролын зөвлөл байна.

24.2.Дээд боловсролын зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/ нь дээд боловсролын удирдлага, зохион байгуулалт, сургалт, судалгааны үйл ажиллагаа, үр дүнг хэлэлцэх, санал зөвлөмж гаргах, оролцогч талуудын оролцоо, хамтын ажиллагааг дэмжих чиг үүрэг бүхий орон тооны бус байгууллага байна.

24.3.Зөвлөл нь төрийн, дээд боловсролын сургалтын байгууллага, эрдэм шинжилгээний байгууллага болон үйлдвэр, аж ахуйн нэгж, оюутны төлөөллөөс бүрдсэн 15 гишүүнтэй байна.

24.4.Зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрмийг Боловсролын ерөнхий хуулийн 27.6-д заасны дагуу боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

26.Төслийн 25 дугаар зүйлийн 25.4-25.7, 25.9 дэх хэсгийг төслөөс хасаж, мөн зүйлийн 25.10-25.13 дахь хэсэг нэмж, 25.2, 25.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“25.2.Удирдах зөвлөл нь эцсийн өмчлөгч буюу үүсгэн байгуулагч, тухайн сургуулийн багш, суралцагч, төгсөгч, ажил олгогчийн төлөөлөл бүхий 15 хүний бүрэлдэхүүнтэй байна.

25.3.Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөлд үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл найм, багшийн төлөөлөл гурав, төгсөгч, ажил олгогчийн төлөөлөл гурав, суралцагчийн төлөөлөл нэг байна.

25.10.Төрийн бус өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн энэ хуулийн 25.3-т заасан төлөөллийн оролцоог хангасан байна.

25.11.Төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллага дундын удирдах зөвлөл байгуулж болно. Энэ тохиолдолд энэ хуулийн 25.3-д заасан төлөөллийг оролцуулсан байна.

25.12.Энэ хуулийн 25.11-д заасан Удирдах зөвлөл байгуулах тохиолдолд зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрмийг Засгийн газар батална.

25.13.Энэ хуулийн 25.1-д заасан Удирдах зөвлөлийн даргыг сонгох, гишүүнээр ажиллах, бүрэн эрхийн хугацаа дуусгавар болгох, дарга, гишүүнийг эргүүлэн татахтай холбогдох харилцааг зохицуулах нийтлэг дүрмийг боловсролын асуудлаар эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

Санал хураалтыг түдгэлзүүллээ.
Содномын Чинзориг гишүүн үг хэлье.

С.Чинзориг: Удирдах зөвлөлд байвал. Уг зарчим чинь талуудын төлөөлөл тэнцүү байх асуудал яригддаг шүү дээ. Удирдах зөвлөл дээр.

Одоо энэ Удирдах зөвлөл чинь төлөөлөл нь тэнцвэртэй бус юм байна л даа. Үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл 8, багшийн төлөөлөл 3, төгсөгч, ажил олгогчийн төлөөлөл 3, сурагчийн төлөөлөл 1 гээд.

Удирдах Зөвлөл байгаагийн зарчим чинь өөрийн удирдлага, талуудын төлөөлөл уг нь тэнцүү байх зарчим нь л байдаг шүү дээ.

Энэ яагаад ингээд алдагдаад. Үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл нь давамгай болоод л. Тэгээд л үндсэндээ үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл үндсэндээ асуудлаа шийдээд яваад байх ийм л юм руу л явна шүү дээ. Үүнийг юу гэж үзэж байгаа юм?

Тэр багшийн суралцагчийн төлөөлөл 1 байдаг. Төгсөгчийн төлөөлөл 3 байдаг нь яагаад ялгамжтай болчихсон юм? Үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл нь 8 гээд.

Үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл чинь 15-ын чинь 8 гэдэг чинь тэгээд 50 хувь нь.

Тэгээд дандаа л үүсгэн байгуулагчийн тал л асуудлыг шийдээд байна. Нөгөөдүүл нь нөгөө “түзээнд наалдсан дэлүү” гэдэг шиг л нэр төдий л Удирдах зөвлөлийн гишүүн гээд чирэгдээд л явдаг иймэрхүү юм руу явах нь байна шүү дээ.

Ер нь Удирдах зөвлөлүүдийн зарчим чинь талуудын төлөөлөл тэнцүү байх л зарчим баримталдаг.

Салбар дундын удирдах зөвлөл байж болно гэдэг нь ямар агуулгаар ороод ирчихсэн юм бол доо. Би үүнийг анзаараагүй юм.

Салбар дундын төлөөлөл гээд байгаа. Салбар дундын удирдах зөвлөл байгуулж болох юм шиг. Салбар дундын удирдах зөвлөл байгуулбал Засгийн газар дүрмийг нь батална гээд. Тэр “салбар дундын удирдах зөвлөл” гэж юуг хэлж байгаа юм? Нөгөө нэг салбар хоорондын асуудлыг ярьж байгаа юм болов уу, яаж байгаа юм бол?

Л.Мөнхбаатар: Асуулт байхгүй. Яах юм? Л.Энх-Амгалан сайд үг аваад хэлэх юм уу? Л.Энх-Амгалан сайд үг хэлье.

Л.Энх-Амгалан: Тэгэхээр С.Чинзориг гишүүн ээ, энэ Удирдах зөвлөл чинь өөрөө төрийн өмчийн сургуулиудын Удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн бас нэг өөр.

Энэ хууль чинь өөрөө дан ганц төрийн өмчийн их, дээд сургуулиудыг зохицуулж байгаа хууль биш. Төрийн бус, хувийн их, дээд сургуулиудын Удирдах зөвлөлүүд ч гэсэн бас иймэрхүү

хэлбэрээр зохион байгуулагдана гэж байгаа учраас.

Төрийн өмч, өмчлөгч юм байхаас шалтгаалж тэр харьцаан дээр нь тиймэрхүү юмнууд байгаа байх. Энэ чинь нэлээн ярьж байж хийсэн л харьцаа байгаа юм. Тэр оролцоо нэгдүгээрт бүрэн хангагдаж байгаа.

Хоёрдугаар асуудал. Энэ “дундын удирдах зөвлөл” гэж одоо байгуулагдчихсан шүү дээ. С.Чинзориг гишүүн ээ.

Төрийн өмчийн 6 их сургууль чинь Засгийн газраар сая “дундын удирдах зөвлөл”-өө байгуулчихсан. Ер нь цаашдаа ч гэсэн их, дээд сургуулиуд бас ийм “дундын удирдах зөвлөл”-тэй байх нь их зөв юм байна гэж харж байгаа юм. Тийм.

Л.Мөнхбаатар: Санал хураалтаа явуулъя.

Саналын томьёоллыг уншиж танилцуулсан. Санал хураалт. /алх цохив/

60.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

27.Төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.1.4 дэх заалтын “журмын дагуу” гэсний дараа “төрөөс хараат бусаар” гэж нэмж, 26.1.10 дахь заалт, 26.3, 26.4 дэх хэсгийг төслөөс хасах.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

57.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

28.Төсөлд доор дурдсан агуулгатай 27 дугаар зүйл нэмэх:

“27 дугаар зүйл.Эрдмийн зөвлөл

27.1.Эрдмийн зөвлөл нь 21-ээс доошгүй гишүүнээс бүрдэх бөгөөд гишүүнээр эрдмийн зэрэг, цолтой багшийг үндсэн орон тооны нийт багш нарын төлөөллөөс сонгоно.

27.2.Эрдмийн зөвлөл нь доор дурдсан чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

27.2.1.сургалт, судалгааны чиглэлийг тогтоох, хэрэгжилтийн үр дүнг хэлэлцэх, дүгнэлт гаргах;

27.2.2.дэд профессор, профессор, хүндэт цол олгох;

27.2.3.судалгааны төсөл болон ахисан түвшний сургалт судалгааны үр дүнг хэлэлцэх, дүгнэх;

27.3.Эрдмийн зөвлөлийн үйл ажиллагаатай холбогдох бусад харилцааг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын Эрдмийн зөвлөлийн үйл ажиллагааны журмаар зохицуулна.

27.4.Эрдмийн зөвлөл нь сургалт, эрдэм шинжилгээний бодлого, үйл ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлох чиг үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөл байна.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

62.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

29.Төслийн 27 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулж, 27.4 дэх хэсгийн “цагдаа, аюулгүй байдлын” гэснийг “цагдаагийн” гэж, “хууль тогтоомжид” гэснийг “хуульд” гэж өөрчилж, мөн хэсгийн “тус тус” гэснийг хасаж, мөн зүйлийн 27.2, 27.5 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 27.7 дахь хэсэг нэмэх:

“27.1.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага нь дээд сургууль, коллежид захирал /цаашид “захирал” гэх/, их сургуульд ректор /цаашид “ректор” гэх/ байна.

27.7.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын гүйцэтгэх удирдлагыг сонгон шалгаруулах журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

30.Төслийн 28.1.9 дэх заалтын “бусад харилцааг” гэсний дараа “сургуулийн” гэж нэмэх.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

62.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

31.29.1.1 дэх заалтын “төрөөс болон удирдах зөвлөлөөс” гэснийг “эрх бүхий этгээдийн” гэж өөрчилж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 29.2 дахь хэсэг нэмэх:

“29.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллага доор дурдсан хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх үүрэгтэй:

29.2.1.олон улсад өрсөлдөх чадвартай багшлах хүний нөөцийг бэлтгэх, дэмжих;

29.2.2.онцгой авьяастай суралцагчийг дэмжих, авьяасыг хөгжүүлэх хамтарсан хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

29.2.3.дээд боловсролын сургалтын байгууллага хооронд харилцан тохиролцсон бусад хэлбэр.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

60.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

32.Төслийн 30.1 дэх хэсгийн “байгууллагын санхүүжилт нь” гэсний дараа “Боловсролын ерөнхий хуульд зааснаас гадна” гэж, 30.1.2 дахь заалтын “олон улсын” гэсний дараа “байгууллага” гэж нэмж, “сангуудаас татах” гэснийг “сангаас олгох” гэж өөрчилж, мөн заалтын “албан ёсны зээл” гэснийг хасаж, 30.1.4 дэх заалтын “их, дээд сургуулийн” гэснийг “дээд боловсролын сургалтын байгууллагын” гэж, “компаниас орох” гэснийг “компанийн үйл ажиллагаанаас орсон” гэж өөрчилж, 30.1.7 дахь заалтын “олсон орлого” гэсний дараа “, гэрээт ажил, үйлчилгээ, түрээс, аж ахуйн үйл ажиллагаанаас орсон орлого” гэж нэмж, 30.1.5, 30.1.6, 30.1.8 дахь заалт, 30.5 дахь хэсгийг төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 30.1.10-30.1.15 дахь заалт, 30.6-30.10 дахь хэсэг нэмж, төслийн 30.2, 30.3 дахь хэсгийг нэгтгэн 30.2 дахь хэсэг болгон доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“30.1.10.хүүгийн орлого;

30.1.11.байгууллагын болон судалгааны грант;

30.1.12.өрсөлдөөнт төсөл;

30.1.13.их сургуулийн эмнэлгийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнээс олгосон орлого;

30.1.14.хөрөнгө оруулалтын зээл;

30.1.15.орон нутгийн төсвийн дэмжлэг.

30.2.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад улсын төсвөөс дараах дэмжлэг үзүүлнэ:

30.2.1.тэргүүлэх болон эрэлттэй мэргэжлийн чиглэлээр суралцагчид олгох сургалт, судалгааны тэтгэлэг;

30.2.2.улс орны нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх ач холбогдол бүхий Засгийн газрын захиалгат судалгаа шинжилгээ, дэвшилтэт технологи дамжуулалт болон инновацын үйл ажиллагааны зардал;

30.2.3.төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эзэмшиж, ашиглаж байгаа хөрөнгийн төрийн өмчийн тогтмол зардал;

30.4.Энэ хуулийн 30.1.1-30.1.15-д заасан эх үүсвэрээс бүрдсэн орлогыг захиран зарцуулах журмыг тухайн дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөл батална.”

30.6.Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын эндаументын сангийн бүрдүүлэлт болон зарцуулалттай холбогдох нийтлэг журмыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

30.7.Энэ хуулийн 5.8-д заасан дээд боловсролын сургалтын байгууллага нь хуулиар зөвшөөрсөн нийтлэг санхүүжилтийн эх үүсвэрээс гадна үйл ажиллагааны үр дүн, гүйцэтгэл, онцлогоос хамаарч улсын төсвийн нэмэлт санхүүжилтийн эх үүсвэртэй байж болох бөгөөд санхүүжүүлэх журмыг Засгийн газар батална.

30.8.Аймаг, нийслэлийн удирдлага дээд боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчид хуульд заасан

санхүүгийн дэмжлэг олгож болох бөгөөд санхүүгийн дэмжлэгийн төрөл, хэмжээ, олгох нөхцөл, журмыг тухайн аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал тогтоож, тухайн жилийн төсөвтөө тусган санхүүжүүлнэ.

30.9.Энэ хуулийн 30.2-т заасан зардлыг гүйцэтгэл, үр дүнд суурилан санхүүжүүлнэ.

30.10.Энэ хуулийн 30.2-т заасан зардлыг санхүүжүүлэх журмыг Засгийн газар батална.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

Санал хураалтыг түдгэлзүүллээ.
Содномын Чинзориг гишүүн үг хэлье.

С.Чинзориг: Энэ 30.1.13 дээр их сургуулийн эмнэлгийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнээс олсон орлогыг гээд “сургуулийн захиран зарцуулах орлого” гээд оруулаад ирж байгаа юм байна.

Хуучин Анагаахын их сургууль эмнэлэггүй байсан юм. Дэргэдээ Монгол, Японы эмнэлэг гээд нэг эмнэлэгтэй болсон юм байна лээ. Тэгээд үүнтэй холбоотойгоор ийм заалтууд орж ирж байгаа юм байна.

Би энэ зарчим нь буруу л гэж бодож байна. Одоо эрүүл мэндийн байгууллагууд чинь Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас гүйцэтгэлээр санхүүжилт аваад, тэгээд тэр орлогоо эмнэлэг нь өөрөө захиран зарцуулдаг байх ийм зарчимд шилжээд бид хоёр жил болж байна л даа.

Тэгээд одоо Анагаахын их сургууль энэ эмнэлэгтэй болсон гээд энэ орлогыг нь их сургуулийн олох орлогод

тооцох юм байна. Тэгээд сургууль нь өөрөө захиран зарцуулах юм байна.

30.4 дээр энэ олсон орлогыг 30.1.1-ээс 30.1.15-д заасан эх үүсвэрээс бүрдсэн орлогыг дээд боловсролын сургалтын байгууллагын удирдах зөвлөл шийднэ гээд.

Ингээд эмнэлэг нь энэ гүйцэтгэлийн санхүүжилтээр олсон орлогоо өөрөө захиран зарцуулах эрхгүй. Сургуулийн удирдах зөвлөл нь Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжилт авч үйл ажиллагаа явуулж, орсон орлогыг нь дээд сургуулийн удирдах зөвлөл нь захиран зарцуулдаг эрхтэй болох юм байна л даа.

Би энэ зарчим нь буруу л гэж бодож байна. Хэдийгээр тэр их сургуулийн харьяа эмнэлэг ч гэсэн өөрөө тэр гүйцэтгэлийнхээ санхүүжилтийг олоод санхүүжилтээ авч байгаа. Өөрөө тэр эмнэлэг нь захиран зарцуулах эрх нь хадгалагдах эрхтэй шүү дээ.

Тэр Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжилт авч сургуулийн эмнэлэг гэж санхүүжилт авч үйл ажиллагаа явуулж орлого олчихоод, тэгээд тэр орлогыг нь эмнэлэг өөрөө захиран зарцуулах эрхгүй, сургуулийнх нь удирдах зөвлөлд захиран зарцуулдаг эрхтэй болох юм байна л даа.

Энэ зарчим нь буруу байна. Энэ орлогыг сургуулийн захиран зарцуулах, орлого олох эх үүсвэрээс нь хасах. Тэгээд тэр 34 дээр байгаа удирдах зөвлөл нь энэ захиран зарцуулах журмыг нь удирдах зөвлөл нь батална гэдэг саналыг би дэмжиж болохгүй л гэж бодож байгаа юм.

Тийм учраас хуралдаан даргалагч үүнийг гүйцээн боловсруулах гэсэн

чиглэл өгөөд дахиж ярьчихсан нь дээр байх.

Тэгэхгүй бол энэ даатгалын сангаас иргэдийн мөнгийг эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байна гэж авчхаад тэгээд тэрийг нь эмнэлэг өөрөө иргэдэд үзүүлж байгаа эмнэлгийн тусламж үйлчилгээгээ боловсронгуй болгох, сайжруулах чиглэлээр захиран зарцуулах эрхгүй. Сургуулийн удирдах зөвлөлд нь захиран зарцуулаад байдаг зарчим байж болохгүй байх.

Би үүнийг дэмжихгүй байна. Гүйцээн боловсруулах чиглэл өгдөг юм уу, яадаг юм. Энэ жаахан эргэлзээтэй асуудал. Даатгалын мөнгө шүү. Даатгалын мөнгөөр санхүүжилт авчхаад, тэгээд сургуулийн удирдах зөвлөлд нь захиран зарцуулдаг байдаг зарчим нь буруу.

Тэгэхээр эмнэлэг өөрөө харин захиран зарцуулах эрхтэй байх чиглэлээр явах нь зүйтэй гэж би тийм байр суурьтай байна.

Л.Мөнхбаатар: Одоо яах юм? Энх Л.Энх-Амгалан сайд үг хэлье.

Тэгээд цаашаа явна. Л.Энх-Амгалан.

Л.Энх-Амгалан: С.Чинзориг гишүүн ээ, би гайхаад байх юм.

Та Засгийн газрын гишүүн. Тэгээд боловсролын тогтолцооны шинэчлэлийн асуудлаас Та ингээд хойшоо суугаад байдаг нь ямар учиртай юм.

Одоо энэ чинь их сургуулийн эмнэлгийн тогтолцоо гэдэг чинь Монгол Улсад цоо шинэ эмнэлгийн тогтолцоо шүү дээ. Тэгээд тэр эмнэлэг чинь ганцхан даатгалаас орлого олохгүй шүү дээ.

Даатгалаас орлого олохгүй шүү дээ. Тэр чинь олон төрлийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж байж, тэндээс орж байгаа орлого чинь тэр сургалтынхаа байгууллагад зарцуулах эрхтэй юм байгаа биз дээ.

Ер нь та жаахан шинэлэг баймаар байна. С.Чинзориг сайд аа.

Та Японд, Солонгост их сургуулийн эмнэлгийн тогтолцоог та сайн ойлгож байгаа биз дээ. Ер нь одоо ингээд их сургуулийн эмнэлгийн тогтолцоо чинь эрүүл мэндийнхээ салбарын хамгийн чанартай тэр үйлчилгээг л авч явдаг ийм л тогтолцоо юм байна лээ шүү дээ.

Ер нь яваандаа би Нэгдүгээр эмнэлэг, Хоёрдугаар эмнэлэг, Гуравдугаар эмнэлгүүд ч гэсэн их сургуулийн эмнэлгийн тогтолцоо руу орох ёстой гэж ойлгож байгаа.

Энэ чинь ганцхан төрийн өмчтэй сургууль Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн асуудал биш. Хувийн анагаахын чиглэлээр явж байгаа сургуулиуд дэргэдээ эмнэлэгтэй байгаад орлого олоод, орлогоо тэр сургалтынхаа байгууллагын хөгжилд зарцуулах нь яг юу нь буруу болчихоод байгаа юм.

Таны ганцхан Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас авч байгаа мөнгө биш шүү дээ, энэ чинь. Биш байхгүй юу. Тийм.

Л.Мөнхбаатар: Саналын томьёоллыг уншиж танилцуулсан. Санал хураалт. /алх цохив/

57.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

33.Төслийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1.2 дахь заалт, 31.2, 31.3 дахь хэсгийг

төслөөс хасаж, төсөлд доор дурдсан агуулгатай 31.1.5 дахь заалт нэмэх:

“31.1.5.дээд боловсролын сургалтын байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор мөнгөн хөрөнгийн удирдлагыг оновчтой зохион байгуулах.”

Санал гаргасан Ажлын хэсэг.
Санал хураалт. /алх цохив/

Санал хураалтыг түдгэлзүүллээ. Цэвэгдоржийн Туваан гишүүн. Санал хураалтыг хүчингүйд тооцлоо. Цэвэгдоржийн Туваан гишүүн үг хэлье.

Ц.Туваан: Энэ дээр түрүүний 30.2 дээр дээд боловсролын сургалтын байгууллагууд улсын төсвөөс дараах дэмжлэг үзүүлнэ гээд байгаа юм.

Энэ заалт. Тэгээд дээрээс нь саяын санал хураалгах гэж байгаа 33 дээр, 31.1.5 дээр “дээд боловсролын сургалтын байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор мөнгөн хөрөнгийн удирдлагыг оновчтой зохион байгуулах” гээд.

Тэгээд ер нь энэ дээр нэг юм хэлчихье. Протоколд ч байна биз.

Дээд боловсролын тогтолцоог шинэ шатанд гаргах гээд энэ хууль оруулж ирж байгааг дэмжиж байгаа.

Тэгэхдээ одоо энэ дээр нэг зүйлийг бас хэлье. Юу гэхээр манайд хэрэгтэй, хэрэггүй мэргэжлээр. Тухайлах юм бол мэдэхгүй. 20, 30 дахин их боловсон хүчин бэлдчихсэн. Нөгөөдүүл нь ажилгүй ийм мэргэжлүүд зөндөө байгаа.

Ингэхэд эсрэгээрээ хөдөө аж ахуйн чиглэлийн боловсон хүчнүүд. Тэр

дотор малын эмч. Тодорхой хэлэхэд малын эмч, зоотехникч, агроном. Ийм хүмүүс чинь одоо бүр тэтгэврийн нас нь тулаад, бүр даваад, одоо бүр ахмад хүмүүс энэ байгууллагыг чинь, энэ мэргэжлийг чинь нуруун дээрээ үүрч явж байна.

Тэгэхээр үүнийг тэр тэргүүлэх зэрэг, эрэлттэй мэргэжлийн чиглэлд бас оруулж өгөөрэй, сайд аа.

Манай энэ салбарт чинь ер нь хөдөө ажиллах хүн байхгүй болчихсон.

Хоёрдугаарт, яах вэ энэ ташрамд хэлэхэд өмнөх нийгмийн үед ч гэсэн хөдөө аж ахуйн мэргэжилтнүүдийн чинь бараг 80 хувийг нь дунд мэргэжилтнүүд эзэлж нуруундаа үүрч явж байсан байна.

Одоо малын бага эмч, дундын зоо, агротехникч гээд энэ хүмүүс.

Тэгэхээр энэ хүмүүсийг бэлдэж байгаа тоо, хэмжээ. Би энэ ажлын хэсгийнхнээс авсан. Хангалтгүй л харагдаж байна лээ.

Монгол Улс хөдөө аж ахуйн орон гэхэд үнэхээр хангалтгүй. Бэлдээд гарсан ажлын байран дээр нь цалин цавуутай холбоотой асуудлууд нь бага байдаг.

Ингээд энэ дээр нь ажлын байр нь цалин багатай холбоотойгоор залуучууд очиж ажилладаггүй.

Тэгээд тэд нарын асуудал нь шийдэгдээгүй гэсэн ийм байдлуудаас болоод энэ голлох эдийн засгийн хоёр дахь салбар чинь мэргэжлийн боловсон хүчингүй болчихсон шүү. Манай яамныхан, ажлын хэсгийнхэн үүнийг дараа нь анхаараарай.

Тэгээд одоо яах юм. Энэ тэтгэврийн хүмүүс нэлээн нас нь ахиад ирэхэд ажлын чадваргүй.

Тэгээд төр засгаас мянган сайн бодлого, малын эрүүл мэнд, үржил селекц, газар тариалантай холбоотой сайн бодлого явуулаад үүнийг чинь анхан шат дээр хэн хэрэгжүүлэх юм.

Тэгэхээр энэ талаар би маш олон саналуудыг хэлсэн. Энэ мэргэжлүүдийг Боловсролын зээлийн санд оруулж өгөөч.

Тэр хуучин багш нарын гэр бүлээс нэг хүүхдийг багшаар сургавал нэгийг нь сургалтын төлбөрийг нь даадаг байсан тогтолцоо байхгүй болчихсон.

Үүн шиг одоо бид яг малын эмч хүмүүсийн гэр бүлээс үр хүүхэд нь ойрхон өссөн ойлгодгоороо малын эмчээр сурах юм бол энэ мэргэжлийг нь Боловсролын зээлийн сангаас.

Тухайлбал, саяын хэлсэн тэргүүлэх эрэлтэй мэргэжилтэн оруулж ингэж бодлогоор авч явахгүй бол манайд бодлогогүй, яг дур дураараа жоохон залалт, зохицуулалт хийж өгөхгүйгээс болоод энэ салбар яг эзэнгүй боллоо.

Одоо бид хүнсээ хангана, хөдөө аж ахуйгаа хөгжүүлнэ гэж ярьж байгаа бол, тэгээд дээр нь Монгол төр байгаа юм бол, салбарын яам байгаа юм бол, хуулиа шинэчилж баталж байгаа бол энэ бодлогыг анхаарч өгөөрэй гэдгийг бас энэ ажлын хэсгийнхэнд хэлж протоколд үлдээе.

Л.Мөнхбаатар: Санал хураалтаа явуулъя. Цаашаа. Саналын томьёоллыг

уншиж танилцуулсан. Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

34.Төслийн 33 дугаар зүйлийг хасах.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

65.0 хувиар санал дэмжигдлээ.

35.Төслийн талаарх зарчмын зөрүүтэй саналын томьёолол дэмжигдсэнтэй холбогдуулан төслийн дугаарлалт, бүлэг, зүйл, хэсэг, заалтын дугаарыг агуулгын хувьд эрэмбэлэн, үг, найруулгыг жигдлэх, хууль зүйн техникийн болон бусад засварыг хийх.

Санал гаргасан Ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

57.5 хувиар санал дэмжигдлээ.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хурааж дууслаа. /алх цохив/

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөл болон Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хороонд шилжүүлээ.

Дараагийнхаа асуудалд оръё.